

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POSTKONFLIKTNÍ REKONSTRUKCE

Autor práce: Kamila Slavíková
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Strnad
Katedra: Katedra společenských věd

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Velmi děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Strnadovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

SLAVÍKOVÁ, K. *Postkonfliktní rekonstrukce: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 73 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Štěpán Strnad

Klíčová slova: postkonfliktní rekonstrukce, peacekeeping, OSN, operace na udržení míru

Bakalářská práce analyzuje proces postkonfliktní rekonstrukce se zaměřením na míru na udržení míru. Na základě historického kontextu je předložena konceptualizace a vytváření přístupů v oblasti postkonfliktní rekonstrukce. Na základě taxonomie operací na udržení míru, jež mají charakter obnovy institucí a bezpečnosti, je přiblížena strategie organizací, především OSN. V práci jsou podrobně rozebrány operace na udržení míru, jež každá reprezentují taxonomicky určenou skupinu. Jelikož je práce charakteru teoretického, vychází z literatury. Zdroje jsou použity jak literární tak elektronické a to především zahraniční, vzhledem ke zvolenému tématu. V závěru práce je velmi podrobně popsán postup postkonfliktní rekonstrukce na příkladu Bosny a Hercegoviny, kde je zdůrazněn jak bezpečnostní charakter operace, tak využití procesu na budování institucí.

ABSTRACT

SLAVÍKOVÁ, K. *Postconflict reconstruction: Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 73 p. Supervisor: Mgr. Štěpán Strnad.

Key words: postconflict reconstruction, peacekeeping, UN, peacekeeping operations

The thesis is based on analyzing of postconflict reconstruction process, focused on peacekeeping missions. There is presented the conceptualisation and approaches based on historical context. Based on the taxonomy of peacekeeping operations which have the nature of rehabilitation of institutions and security organizations, is there introduced the strategy, which is connected with activity of the United Nations. In thesis will be analyzed peacekeeping operations. Each of them represents one of taxonomically designated group. Because of the character of the thesis, theoretical character, is based on literally sources. The sources are both, literally and electronic, most of them are foreign because of the topic.

In the end of the thesis is very detail described the process of postconflict reconstruction on example of Bosnia and Hercegovina, where is underlined the security and state-building character of the operation

OBSAH

OBSAH.....	6
ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI, FORMOVÁNÍ PŘÍSTUPŮ	10
2.1 Mezinárodní situace po skončení druhé světové války.....	10
2.2 Útlum zájmu o poválečnou obnovu	12
2.3 Znovuzrození zájmu o problematiku poválečné obnovy	14
3 AKTÉŘI.....	22
3.1 Civilní a vojenská spolupráce (CIMIC).....	22
3.2 OSN.....	23
3.3 OBSE	25
3.4 NATO a EU.....	26
3.5 Světová banka	27
3.6 Ostatní aktéři	28
3.5.1 Dánská rada pro uprchlíky (Danish Refugee Council - DRC).....	29
3.5.2 Mezinárodní centrum pro přesnárodní spravedlnost (International Center for Transnational Justice – ICTJ).....	29
3.5.3 Mezinárodní krizová skupina (International Crisis Group - ICG).....	30
3.5.4 Mezinárodní záchranný výbor (International Rescue Committee – IRC)	30
3.5.6 Pomoc norského lidu (Norwegian People´s Aid – NPA).....	31
4 OPERACE NA UDRŽENÍ MÍRU.....	32
4.1 Taxonomie operací.....	32
4.2 Důvody umístění OUM.....	36
4.2.1 Zajištění bezpečnosti.....	36
4.2.2 Vládnutí a politická účast.....	38
4.3 Mise UNEF I 1956-1967.....	39
4.4 Mise UNAMIC (1991-1992), Mise UNTAC (1992-1993).....	43
5 PŘÍPADOVÁ STUDIE: BOSNA A HERCEGOVINA.....	47
5.1 Bosna a Hercegovina před občanskou válkou v Jugoslávii	47
5.2 Válka v Bosně a Hercegovině.....	48
5.3 Politický systém v Bosně a Hercegovině po Daytonské dohodě.....	52
5.3.1 Celostátní instituce	53

5.3.2	Instituce Federace Bosny a Hercegoviny	55
5.3.3	Instituce Republiky Srbské	56
5.4	Aktéři a charakter poskonfliktní rekonstrukce	57
	ZÁVĚR.....	59
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	60
	SEZNAM ZKRATEK.....	66
	PŘÍLOHY	68

ÚVOD

Téma postkonfliktní rekonstrukce je v dnešním světě velmi aktuální otázkou. Denně můžeme sledovat situaci ve státech světa, jež se potýkají, či potýkaly určitou formou vlády, jež je dovedla na pokraj úpadku, byly podrobeny občanským konfliktům či bojům o zdroje a suroviny a tudíž utrpěly obrovské škody jak postránce institucionální, tak po stránce psychologické újmy celého národa.

Dalo by se s jistou mírou podobnosti říci, že i naše země v minulosti čelila jistému útlaku ze strany politických skupin, a po revolučním roce 1989 musela sama nastartovat proces výstavby a obnovy národa, státu ale také národního uvědomění. Samy jako občané jsme dnes postaveni tváří v tvář situaci a státu, jež před 20 lety nebyly na denním pořádku. Totéž se děje ve společnosti, jež čelila konfliktu, občanským bouřím a nepokojům, s tím rozdílem, že jsme my jako národ nebyly vystaveni etnickým čistkám, vyvražďování, bojům o suroviny a vojenské diktatuře. S těmito a mnoha dalšími znaky zhroucené společnosti se musejí potýkat jak samotní občané, tak jednotky či organizace.

Na následujících stranách budu analyzovat historické aspekty řešení konfliktů, ale popíšu také procesy na konkrétních příkladech zemí, jež se z konfliktu vzpamatovávají dodnes. Tyto národy se musely vypořádat jak s konfliktní situací, jež způsobila jejich likvidaci, ale později také s jednotkami mezinárodních organizací, jež se snažily uměle udržovat situaci do jakéhosi bodu „usmíření“ či poklidu.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem bakalářské práce je analýza procesu postkonfliktní rekonstrukce. V rámci analýzy budou stanoveny rozdíly mezi jednotlivými přístupy. Vzhledem k počtu a rozmístění mírových operací na udržení míru jak v minulosti, tak v současnosti se v práci zaměřím především na oblast peacekeepingu.

Hlavní oblasti peacekeepingu, jimž se v práci budu věnovat jsou především zajištění bezpečnosti v postkonfliktní společnosti, či společnosti stále zmítané občanskou válkou (např. Bosna a Hercegovina) a budování institucí státu a státního uspořádání. Tyto oblasti byly vybrány záměrně ve vztahu k oboru studia.

Zdroji, z nichž práce vychází jsou především literárního charakteru. Mezi základní publikace, z nichž práce vychází bych jmenovala knihy Šárky Waisové a Oldřicha Bureše, jejich taxonomické analýzy a případové studie sloužily jako základní materiál pro další rozpracování a rozvedení tématu, jež jsou dále obohaceny o údaje z periodik jakými jsou Mezinárodní politika, Středoevropská studia a International Peacekeeping. Jako velmi cenné zdroje bych chtěla jmenovat rovněž knihy autorů. Dalšími zdroji jsou rovněž elektronické verze tištěných knih, vládní internetové stránky a reporty mezinárodních organizací, týkající se jak jejich činnosti, tak konkrétních operací.

První kapitola se zaměřuje na zasazení problematiky řešení konfliktů do kontextu historických událostí. Součástí kapitoly je rovněž taxonomie jednotlivých typů peacekeepingu. V druhé kapitole se zaměřuji na aktéry operací na udržení míru, přičemž v závěru kapitoly představím několik organizací působících při poválečné obnově Bosny a Hercegoviny. Třetí kapitola, nazvaná Operace analyzuje tematické zameření jednotlivých typů operací, konkrétně znovuobnovení bezpečnosti a rekonstrukce vládních struktur a státu. V této kapitole, na základě předešlé typologie peacekeepingových operací podrobně rozeberu operace 1. a 2. generace.

Čtvrtá, závěrečná kapitola je pojata jako případová studie peacekeepingové operace 3. generace s historickým exkursem do války v bývalé Jugoslávii, s hlavním zaměřením na operace během války v Bosně a Hercegovině a její následná obnova po podpisu Daytonské mírové dohody.

2 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI, FORMOVÁNÍ PŘÍSTUPŮ

2.1 Mezinárodní situace po skončení druhé světové války

Po skončení druhé světové války a po sečtení přibližných škod se ukázalo, že Evropa utrpěla největší materiální újmu. Přesný rozsah válečné škody nebyl nikdy přesně vypočítán. Jen na území Německa a Sovětského svazu zahynulo během tohoto konfliktu na 25 milionů lidí, a bylo zničeno téměř 7,5 milionu lidských obydlí.

Celý svět se vzpamatovával z katastrofy, jakou do té doby nezažil. Navíc ještě několik měsíců po skončení bojů zuřily ve všech válkou postižených oblastech epidemie nemocí, ale také doznívající násilí bylo na denním pořádku. Svět nutně potřeboval organizaci, jež by se dokázala postavit této výzvě. Za první oficiální zprávu o novém pojetí poválečné obnovy můžeme považovat vznik Organizace spojených národů, jejíž zrod se datuje na 24. října 1945 v San Francisku¹.

Ihned po rozpuštění Společnosti národů v roce 1946, začala OSN vykonávat svou funkci. Měla svým způsobem nahradit seskupení, jež selhalo. V roce následujícím ohlásila Velká Británie vlastní finanční úpadek. Již nebyla schopna dále podporovat vlastní ekonomickou a hospodářskou situaci; byl na ni rovněž kladen tlak ze strany občanů, jimž byly po skončení války slíbeny sociální jistoty a výhody. Největším problémem však byla neschopnost již dále udržovat své vlastní jednotky v občanské válce v Řecku a zaopatřovat finanční toky plynoucí do Turecka, jež bylo zastařováno diplomacií Sovětského svazu. V té době se o slovo přihlásil tehdejší americký prezident Harry Truman, jež předstoupil před Kongres a navrhl, aby Spojené státy americké v takto těžké chvíli finančně pomohly zubožené Evropě, především zafinancovat řeckou a tureckou situaci².

Smlouva známá jako *Trumanova doktrína* byla schválena americkým Kongresem a signována prezidentem 22. května 1947. Měla zároveň plnit nejen usnesení o finanční pomoci, ale byla pojata také jako jakási mírová vize v boji proti komunismu v jím utlačovaných státech a společnostech, přesahující hranice národních zájmů USA.

---

¹ ROBERTS, J.M. *Dvacáté století: dějiny světa*. Přel. K. Macáková, H. Řeháková. 1.vyd. Praha : Beta-Dobrovský, 2004. s. 325-331.

² ROBERTS, J.M. *Dvacáté století: dějiny světa*. Přel. K. Macáková, H. Řeháková. 1.vyd. Praha : Beta-Dobrovský, 2004. s. 338-339.

Ještě v témže roce začala americká vláda pracovat na dalším projektu, jež měl více méně doplnit či nahradit předešlou *Trumanovu doktrínu*. Byl jí *Marshallův plán*, představený veřejnosti 5. června 1947 na univerzitě v Harvardu samotným státním tajemníkem Georgem C. Marshallm. Někdejší vůdčí představitel armády hovořil o nutnosti hospodářsky pomoci upadající Evropě zpuštěné válkou. Nemělo však jít o jakousi zákonnou půjčku, nýbrž o cílenou pomoc při rekonstrukci Evropy. S jeho pomocí se podařilo stabilizovat západní Evropu, iniciovat hospodářské a integrační procesy, zmírnit pocity obecného ohrožení a přibrzdit sovětskou expanzi. Na stranu druhou tento postoj či proces jen potvrdil na několik dalších let bipolární rozdělení starého kontinentu projevující se bariérou jak politickou, tak fyzickou³.

Samotná poválečná obnova a budování míru se jako institucionalizovaný přístup v mezinárodních vztazích objevuje v souvislosti s obnovou Německa a Japonska. V této souvislosti šlo však o použití pojmu "nation-building"⁴. Nation-building je založen na použití ozbrojených sil po skončení konfliktu ve snaze podpořit trvalý přechod k demokracii. Jelikož je nation-building aplikován jako restrukturalizace samotných institucí v cizí zemi, je naprosto vyloučené jej provádět na vlastní společnosti, neboť jeho důležitým segmentem je role zahraničních sil⁵. Dá se říci, že nation-building je záležitostí krátkodobou, s tematicky úzkou oblastí, jež zahrnuje demokratickou transformaci postkonfliktní společnosti a jejích státních institucí za přítomnosti mezinárodních ozbrojených sil.

Na obnově válkou zdevastovaného Německa a Japonska se podíly všechny státy protihitlerovské koalice⁶. Největší podíl na nation-buildingu právě těchto dvou zemí měly Spojené státy americké, jež se snažily prosadit cestu tzv. Amerického nation-buildingu. Spočíval ve výstavbě státních struktur, pokračoval postupnou demokratizací politického systému, přičemž jeho cílem bylo vybudovat fungující demokratický politický systém a občanskou společnost. Byl rovněž chápán jako kolektivní aktivita, na níž participují nevládní, mezinárodní vládní i soukromé instituce a firmy, případně další aktéři. Roku 1945 na Postupimské konferenci bylo vedle návratu anexí z roku 1937, válečných reparací, a dalších, stanoven tzv. Program 4D⁷.

---

³ NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (I.)*. 1.vyd. Praha : Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000. s. 212-215.

⁴ Přeložitelný jako "výstavba státu a národa" nebo "budování národa, státu".

⁵ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1.vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 26.

⁶ Tedy USA, Velké Británie a Sovětského svazu.

⁷ demilitarizace, denacifikace, demokratizace a dekartelizace

Povaha nation-buildingu naznačovala, že jestliže chce vláda zvládnout proces poválečné obnovy, musí být přizvána partnerská organizace. To vedlo, v případě Ameriky a obnovy Japonska a Německa, k tomu, že Washington začal navazovat kontakty s domácími i mezinárodními NGOs, jež do této chvíle působily nezávisle s podporou dárců. Povaha studené války, probíhající v 50. letech 20. století nakonec donutila západní státy a nástroje, jež používali při nation-buildingu, aby se zaměřili na zatlačování a zadržování komunismu. Úspěšně se rozvíjející partnerství mezi americkou vládou a domácími i mezinárodními NGOs způsobil jednak nárůst počtu NGOs, ale zvýšil rovněž jejich prestiž.

Na konci 40. a počátkem 50. let 20. století se stává poválečná obnova a udržování míru (peacekeeping) doménou OSN. Ta se primárně zaměřila na pozorování, monitoring, zjišťování skutečností a informování o jejich nálezech. 24. října 1945, v souvislosti se vznikem OSN, vešel v platnost dokument známý jako *Charta OSN (OSN Charter)*. Ta ukotvuje nejen cíle Organizace, její postavení, členství, orgány, ale jako první dokument, v souvislosti s poválečnou obnovou a především udržování míru, upravuje v Kapitole VI a VII⁸ postavení jednotek OSN, jež mají za úkol dohled nad situací v konfliktu zmítané či zdevastované zemi⁹. Poprvé bylo o jejich aktivitě oficiálně požádáno v souvislosti s monitorováním situace na Balkáně a to v souvislosti s občanskou válkou v Řecku (1947), kde měla hlavní zájem na ovládnutí země komunistická strana. Následovaly další operace, jako sledování situace rozostření sporu mezi Izraelem a jeho sousedy (1948, operace UNTSO). Dalšími aktivitami OSN bylo také pozorování a zasahování v bojích v Kašmíru, kde bojovala Indie a Pákistán (1947-1949, operace UNMOGIP)¹⁰.

2.2 Útlum zájmu o poválečnou obnovu

Po skončení obnovy válkou poničených států (Německo, Francie, Československo), na konci 50. let 20. století, se začal projevovat klesající zájem o postkonfliktní rekonstrukci, neboť byla považována za nepotřebnou v době míru¹¹. Můžeme rovněž říci, že i počínající studená válka mezi Sovětským svazem a Spojenými

---

⁸ Viz Příloha I.

⁹ *Charta OSN*[online]. New York : Organizace spojených národů. 1945 [cit. 2011-02-25]. Dostupný z WWW: < <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>.

¹⁰ HILL, S.M., MALIK, P.S. *Peacekeeping and The United Nations*. 1. vyd. Vermont : Dartmouth Publishing Company, 1996. s. 27-28.

¹¹ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 29.

státy, Evropa dělí se na dva póly a také charakter této války, zapojovaly do činnosti skupiny diplomatů, vyjednavců, ale také vládních špiónů na obou stranách.¹² Tento trend přetrval až do konce 70. let, kdy probíhala válka ve Vietnamu¹³.

Začátkem 70. let můžeme začít hovořit o peacekeepingu tzv. první generace. Ta je někdy nazývána také jako „klasická“. Tehdy nasazení vojáci a jednotky plnící mírové smlouvy, měli za úkol dohlížet nad situací. Příkladem mise peacekeepingu 1. generace je rozmístění vojáků OSN na území Kypru v polovině 60. let. Dalo by se říci, že díky výzbroji vojáků, jež sloužila pouze k vlastní obraně, tudíž ne k útokům, byl často tento postup považován za neefektivní a příliš „chladný“. Dalo by se říci, že díky tomuto pojetí se začal peacekeeping ubírat cestou spíše pozorovatelských aktivit¹⁴.

Kromě několika málo intervencí na Blízkém Východě, v roce 1975 při občanské válce mezi muslimy a křesťany v Sýrii a o pár let později při útocích na Libanon 14. března 1978 (operace UNIFIL), kdy jednotky OSN zosobňovaly mezinárodní sílu, téměř nenajdeme zásahy na obnovení míru, nebo jeho udržení, nikde jinde.

Z hlediska peacekeepingových operací, zaváděných během 70. let se ukázalo, že udržení míru se neobejde bez pravidel. Jako příklad můžeme uvést spolupráci mezi zneprátelenými stranami a organizací snažící se o obnovu míru, samotná existence jakýchsi pravidel tvorby a obnovy mírového stavu, jasné vyjádření zájmů velmocí, jež jsou zainteresovány v řešení situace, a samozřejmě odpovídající finanční pomoc a dodávka zdrojů jak potravin, tak paliv jsou samy o sobě stejně důležité, jako tvorba nového systému.

V roce 1979 vtrhly sovětské jednotky do Afghánistánu se záměrem vyhodnotit situaci a nastolit v zemi nový, sovětský model vlády, s komunistickými zákony. Záměr Sovětského svazu byl především vymanit se ze zodpovědnosti a účasti ve Studené válce. Reakce na tuto situaci na sebe nenechala dlouho čekat. V roce 1988 bylo nařízeno postupné stažení jednotek Sovětského svazu z Afghánistánu, jež bylo dokončeno teprve v roce 1990. O rok později oficiálně končí studená válka a začíná tak nová éra vnímání obnovy nejen konflikty zasažených společností, ale také postupné zavádění míru a jeho utváření v nedemokratických režimech¹⁵. Od 2. poloviny 80. let 20. století dochází

---

¹² ROBERTS, J.M. *Dvacáté století: dějiny světa*. Přel. K. Macáková, H. Řeháková. 1.vyd. Praha : Beta-Dobrovský, 2004. s. 341-345.

¹³ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 26-29.

¹⁴ *Provincial Reconstruction Teams (PRTs): An analysis of their contribution to security in Afghanistan* [online]. Oxford : Oxford Brookes University, 2003 [cit. 2010-12-03]. Dostupné z WWW: <http://www.institute-for-afghan-studies.org/Contributions/Projects/Watkins-PRTs/chapter_1.htm>.

¹⁵ HILL, S.M., MALIK, P.S. *Peacekeeping and The United Nations*. 1.vyd. Vermont : Dartmouth Publishing Company, 1996. s. 49-62.

k proměně vnímání peacekeepingu a začíná éra, jež nazýváme peacekeeping druhé generace. Vzrostl jednak počet misí a sil nasazených jako peacekeeperů a rovněž rozpočet vyčleněný na tyto operace stoupal (např. v roce 1988 se pohyboval roční rozpočet vyčleněný na operace na udržení míru kolem bezmála 230 milionů amerických dolarů¹⁶). Největším aktérem této generace se stala OSN. Přechod z jedné generace na druhou nebyl přímým aktem. Trvalo několik let, než začali aktéři používat metody zaváděné peacekeepingem druhé generace. Rozdíl mezi první a druhou generací můžeme spatřovat v přístupu aktérů, především jako je OSN, k jednotlivým konfliktům. Daleko více se aktér snaží prosazovat zájmy vlastní země, aby jakýmsi způsobem měl kontrolu nad územím i po skončení svého působení. Jelikož druhá generace čerpala ze zkušeností z misí proběhnuvších v generaci první, tedy jednotky ozbrojené pouze pro vlastní sebeobranu¹⁷. Podle Steva R. Ratnera můžeme mezi operace druhé generace zařadit například misi UNAVEM I a II v Angole proběhnuvších v letech 1988-1995¹⁸.

2.3 Znovuzrození zájmu o problematiku poválečné obnovy

K opětovnému zájmu mezinárodních vztahů a aktérů o poválečnou obnovu, přispěla až řada regionálních a civilních konfliktů v 90. letech 20. století. Na náhlý zájem musely reagovat rovněž mezinárodní vztahy, které byly donuceny upravit politické a bezpečnostní nástroje. Zvýšený zájem o poválečnou rekonstrukci a budování míru přispěl k významné rekonceptualizaci a popularizaci pojmu v teorii i praxi¹⁹.

Prevence vypuknutí násilí se stala jedním z oficiálních cílů agendy Organizace spojených národů v roce 1992, kdy generální tajemník OSN Butrus Butrus-Ghálí uvedl, že mezinárodní politika v období po skončení studené války, je oblastí rozvrácenou, zničenou, oblastí deziluze a nejistoty. To byl jeden z důvodů, proč začala odborná veřejnost a pozorovatelé nazývat tuto dobu „nový světový nepořádek“ naproti původně zamýšlenému heslu „Nový světový pořádek“, kdy se objevily poměrně velké šance pro „budoucí anarchii“ a naopak se zdálo, že slib ochrany se vytrácí.

Zdůrazňoval rovněž důležitost suverenity státu, jako jednotky, jež v podstatě buduje mezinárodní vztahy, mír a události a tato jednotka by měla být ochráněna před

---

¹⁶ BUREŠ, O. Operace OSN na udržení míru. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s.62.

¹⁷ *Provincial Reconstruction Teams (PRTs): An analysis of their contribution to security in Afghanistan* [online]. Oxford : Oxford Brookes University, 2003 [cit. 2010-12-03]. Dostupné z WWW: <http://www.institute-for-afghan-studies.org/Contributions/Projects/Watkins-PRTs/chapter_1.htm>.

¹⁸ RATNER, S.R. The new UN peacekeeping : building peace in lands of conflict after the cold war. New York: St. Martin's Press, 1995. s. 117.

¹⁹ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 26-29.

smlouvami nepřátel nebo mocností jež mají zájem si jednotku tímto způsobem zavázat. Jeho hlavním cílem bylo, aby se státy suverenní povahy samy zasadily o růst ekonomiky, prosperity, rozvoje, růstu populace a bohatství státu. Jestliže však není v jejich silách tuto transformaci zrealizovat, měly by na jejich místo nastoupit právě mocnosti z venčí jimiž jsou organizace, státy, a seskupení jednotlivců, firem²⁰.

Tyto a další myšlenky byly zachyceny v dokumentu, jež se nazývá *Agenda pro mír OSN*, (*An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping*) však dává zprávu o nových přístupech a strategiích OSN, jako jedné z největších organizací zabývajících se operacemi na udržení míru, a dalo by se říci, že si tímto dokumentem potvrdila své postavení, především vymezením pojmů²¹.

Agenda pro mír, jak již bylo řečeno, zavedla do oblasti mezinárodních vztahů mnoho nových pojmů. Jedním z nich je preventivní diplomacie (preventive diplomacy). Jejím úkolem je působit jako pilíř míru a působit v oblasti, kde se schyluje k vypuknutí konfliktu nebo kde již konflikt začal, jako prvotní stupeň řešení této situace. Neobejde se však bez špičkové informovanosti a to spolupráci s místními organizacemi, tedy v místě potenciálního, či vzniklého konfliktu. S tím souvisí také aktivity jako demilitarizace, budování důvěry mezi stranami konfliktu a OSN, volný tok informací, systematická výměna vojenský misí, monitoring ujednání o držení zbraní, apod. V kapitole nazvané Preventivní diplomacie, se setkáváme také s pojmem preventivní rozmístění (preventive deployment). Preventivní rozmístění je využito v situaci, kdy znesvářené strany konfliktu mají pocit, že by je OSN mohlo zastupovat, aby navzájem našli cestu k mírovému jednání, rovněž v případě obav vlády, že může být země napadena ze strany nechráněných hranic. Zabraňuje narůstajícímu násilí a zaopatřuje trpící obyvatelstvo ve věcech humanitární pomoci.

Přelomovou se však stala druhá část s novými výrazy a pojmy, jež upravují oblast poválečné rekonstrukce. Jedním z nich je bezesporu peacemaking (přeložitelné jako vytváření míru). Peacemaking je dle *Agendy pro mír* stavem, kdy má OSN zodpovědnost za dohodu obou zneprátelených stran na dodržování pravidel potřebných pro obnovení míru. Dále také předpokládá, že peace-making je prvním krokem k trvale udržitelnému míru tedy udržení míru (peacekeepingu). Tento pojem a, dalo by se říci i nový směr v mezinárodní politice, je zde zmíněn záměrně, neboť Butrus Butrus-Ghálí viděl nutnost ustanovení peace-keepingu právě v *Agendě pro mír*, neboť se domníval,

---

²⁰ DEBRIX, F. Re-envisioning Peacekeeping. The United Nations and the Mobilization of Ideology. 1.vyd. USA-Minnesota : The University of Minnesota Press, 1999. s. 7.

²¹ WAISOVÁ, Š. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 2.vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 143.

že lidstvo od OSN očekává převzetí odpovědnosti za situace ve válkou či konfliktem poničených zemích. Popisuje proces peacekeepingu jako kombinaci několika aspektů, mezi něž patří umístění jednotek v dané lokalitě, zaopatření institucionální, humanitární, vzdělávací a personální, do doby, než se prokáže, že konfliktem poškozená společnost je opět schopna postarat se sama o sebe a udržovat stav míru a být dostatečně připravena včas zareagovat na vzrůstající napětí a nebezpečí možného obnovení konfliktu. Jedním z posledních fenoménů, jež *Agenda* zmiňuje, je oblast budování míru (peacebuildingu). Měla by těsně navazovat na dva předešlé procesy, ale představuje již konkrétní pokusy v zemích, či oblastech postižených konflikty, konkrétní projekty personálně a institucionálně zabezpečené aktéry zvenčí²².

V souvislosti s touto problematikou by bylo dobré zmínit rovněž tzv. Kolektivní management konfliktů, uvedený v *Chartě OSN* z roku 1945. O chování aktérů mezinárodních vztahů pojednávají kapitoly VI a VII. Je v nich uveden základní výčet postojů mezinárodních aktérů, jakými jsou státy entity a národnostní skupiny, jež by mohly mít zájem na vyvolání konfliktu ve svůj prospěch, z důvodu dosažení jimi žádaného stavu a tím narušení mezinárodního míru. V případě propuknutí jakéhokoli konfliktu je povinna Rada bezpečnosti OSN okamžitě zasáhnout a snažit se situaci řešit s pomocí dalších aktérů mezinárodních vztahů. Dalším jejím úkolem je posouzení situace, rozložení sil na daném území, pověření činností jednotlivé subjekty, zda má či nemá být použito ozbrojené síly a obrany.²³

V 2. polovině 90. let další generální tajemník OSN Kofi Annan obnovil znění *Agendy pro mír*. Daleko více se zaměřil na samotný význam postkonfliktní rekonstrukce, která podle něj zahrnuje „řadu souběžných a integrovaných aktivit, které jsou zahájeny po skončení ozbrojeného konfliktu a jejichž cílem je konsolidovat mír a předejít regresi ozbrojeného násilí. Klíčovou součástí těchto aktivit je demobilizace a demilitarizace, institucionální reformy, transformace právního, policejního a soudního systému, monitorování dodržování lidských práv, volební reformy a podpora sociálního a ekonomického rozvoje“²⁴.

Šárka Waisová poukazuje na nejdůležitější části konceptu postkonfliktní

---

²² BOUTRUS-GHALI, B. *An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping* [online]. New York : United Nations, 1992 [cit. 2010-10-24]. Dostupný z WWW : <<http://www.un.org/docs/SG/agpeace.html>>.

²³ *Charta OSN* [online]. New York : Organizace spojených národů, 1945, [cit. 2010-11-23]. Dostupný z WWW : <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>.

²⁴ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 30-31.

rekonstrukce. Tento koncept je rozdělen do 4 částí:

1. *Bezpečnost.* Pro postkonfliktní rekonstrukci je klíčové zajištění bezpečnosti, především obyvatelstva i jednotlivců, vytvoření prostředí bez vnějších i vnitřních nejistot a rozvoj legitimních a stabilních institucí bezpečnosti. Zajištění bezpečnosti je nutnou podmínkou dosažení úspěchů v dalších tematických oblastech postkonfliktní rekonstrukce.
2. *Spravedlnost a usmíření.* Dlouhodobě úspěšná postkonfliktní rekonstrukce vyžaduje vytvoření nestranného právního systému a vyrovnání se s „temnými stránkami“ minulosti (např. etnické čistky, nucené přesídlování, válečné sexuální zločiny). Vytvoření efektivního vynucení práva, právního systému respektujícího lidská práva a mechanismů pro formální i neformální řešení konfliktů snižuje pravděpodobnost obnovení násilných střetů a působí jako nástroj odstrašení pro budoucí páchání zločinů.
3. *Sociální a ekonomický blahobyt.* Zajištění bezpečnosti a vytvoření funkčního a nestranného právního systému musejí být doplněny sociálními a ekonomickými opatřeními. Postkonfliktní společnosti musejí získat mimořádnou pomoc, musejí být obnoveny základní služby obyvatelstvu, položeny základy pro fungující ekonomický systém a otevřeny programy rozvoje lokálních společenství, regionů i států. Ekonomická a sociální rekonstrukce má chránit obyvatelstvo před chudobou, epidemiemi a nedostatkem. Zajištění sociálního a ekonomického rozvoje stabilizuje společnosti a podporuje usmíření mezi společenskými skupinami.
4. *Vládnutí a politická účast.* Dlouhodobě úspěšná postkonfliktní rekonstrukce vyžaduje proměnu politické architektury a vytvoření legitimních, demokratických a účinných politických a správních institucí, jejich stabilizaci, vytvoření podmínek zajišťujících různým skupinám možnost účasti na politických procesech, na tvorbě vlády a místní samosprávy (především volby). Politické instituce jsou zdrojem tvorby pravidel a norem, jsou středem politického rozhodování a mají zajistit účast všech skupin obyvatelstva na tomto rozhodování²⁵.

Klíčovou roli bezesporu v tvorbě koncepce postkonfliktní rekonstrukce sehrála

---

²⁵ WAISOVÁ, Š. Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. Praha : Portál, 2005. s. 100-101.

OSN a její generální tajemníci, jež se soustavně věnovali této problematice. Velkou částí poznatků přispěli i členské státy OSN zapojené do obnovy a rozvoje především afrických zemí. Od počátku 90. let, s příchodem těchto změn začaly proto státy realizovat kromě vojenské pomoci a zajištění bezpečnosti, také humanitární pomoc a rozvojové projekty. To přispělo ke sloučení výkonu civilních a vojenských aktivit pod střechu mírových misí. V tomto období se mluví o nástupu peacekeepingu 3. generace, tzv. „masivním peacekeepingu“. Ten se vyznačuje prosazením i přes odpor stran sporu s cílem zabránit humanitární katastrofě a zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti. Neúspěchy masivního peacekeepingu můžeme spatřovat v misích UNPROFOR v bývalé Jugoslávii (1992-95) či operaci UNAMIR ve Rwandě (1993-96). V bývalé Jugoslávii byl navýšen mandát misi UNPROFOR, kdy bylo hlavním úkolem OSN chránit obyvatelstvo. Došlo bohužel k opačnému efektu a tak došlo k vyeskalování konfliktu s etnickými Srby v Bosně²⁶.

Ke konkrétní formulaci myšlenek došlo ale až v roce 2000, kdy byla vydána tzv. *Brahimiho zpráva*, ve *Zprávě panelu expertů o mírových operacích OSN*²⁷.

Ve zprávě se velmi tvrdě hovoří o přístupu OSN k mírovým operacím předešlých desetiletí (tedy 90.léta 20.století), je kladen velký důraz na neschopnost OSN plnit své poslání, tedy uchránit budoucí generace před hrůzami války. Zároveň zpráva apeluje na vedoucí misí, kteří v minulosti prováděli mise v oblastech, kde byla jejich činnost buď z hlediska udržitelnosti jakéhosi stavu zbytečná, nebo se pohybovali v oblastech, kde nebylo možné předpokládat utišení či vítězství ani na jedné ze stran. Povinností mírových jednotek OSN je, podle zprávy, udržení stavu, plnění vlastní funkce, schopnost bránit sebe sama, další složky mise a především svůj vlastní mandát, jež by mohl být ohrožen nečinností a tím přenecháním útočnickům.

Panelová diskuse, jejímž produktem je právě *Brahimiho zpráva*, zároveň navrhuje vytvoření Integrovaných mírových jednotek (IMTFs = Integrated Mission Task Forces), jež by působily jako odborná pomoc, zároveň by byly podpořeny ze strany pracovníků dalších oddělení OSN, sloužily by tyto jednotky při plánování a naplňování misí. Dále navrhuje restrukturalizovat některé z divizí zajišťujících zahraniční mise, jako Divize pro vojenské záležitosti a civilní policii, Divize pro řízení v místě zásahu a logistickou podporu. Na úplný závěr se tvůrci zprávy obrací ke Generálnímu tajemníkovi s prosbou o přizpůsobení vedení mírových operací

---

²⁶ WAISOVÁ, Š. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 2.vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 128-129.

²⁷ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 30-31.

v souladu s postupujícími inovacemi v oblasti IT využitelných v mírových operacích. Úkol, jež ukládá tato zpráva je však jasný: zabránit utrpení civilního obyvatelstva, nastolení míru a jeho udržení, nalezení usmíření, posílení demokracie či její vybudování²⁸.

Díky vzrůstajícímu počtu misí vedených spojením civilních a vojenských organizací došlo k vytvoření nového typu vedení misí. Tzv. „civilně-vojenské operace“ –CIMIC/Civil-Military Co-operation. Podstatou těchto misí je začleňování v obou směrech. Tedy, vojenští pracovníci vykonávají jak vojenskou činnost, tak jsou zapojeni civilními pracovníky do výkonu civilních úkolů a na druhé straně jsou civilní pracovníci zapojeni do vojenských akcí. Tento přístup se snažili uskutečnit pracovníci organizace USAID²⁹, kteří přišli s koncepcí tzv. Třífázové války (Three-Block-War), jako jednu z možných variant obnovy Afghánistánu. Byly vytvořeny tzv. „rekonstrukční týmy“, složené z vojensko-civilních odborníků, vždy v zastoupení architekti, inženýři, lékaři. Tyto týmy měly za úkol na straně vojenských pracovníků udržení bezpečnosti obyvatelstva a infrastruktury, civilní odborníci řídili proces socie-ekonomické obnovy, jako byly zdravotnictví, školství, infrastruktura. Toto řešení se však ukázalo jako velmi nefunkční, neboť mezi složkami civilních a vojenských pracovníků docházelo k řadě nedorozumnění. Např. panující nedůvěra mezi civilními a vojenskými složkami, nedostatečná výměna informací, neochota představitelů organizací respektovat hierarchický model velení, který musejí respektovat, nedůvěra obyvatelstva v NGOs, které působí jako „agenti“ vojenských organizací, apod³⁰.

O této nedůvěře obyvatelstva v aktéry mírotrvorných operací hovoří například Francois Debrix. Ten tvrdí, že fenomén nedůvěry obyvatelstva je dán především snahami mírových jednotek o zavedení systému, jež konfliktem zasažení neznají, je jim cizí. Proto může tato činnost selhat, nebo se naopak velmi rychle zvrtnout od budování míru k odvracení myšlenek od konfliktu. Debrix uvádí v této věci příklad Bosny a Hercegoviny a Somálska, kde téměř, nebo úplně selhaly snahy organizací o nastolení míru a znesvářené strany, jakoby si chtěly s problémem poradit po svém, tedy dalším konfliktem³¹.

Koncept peacekeepingu nemusí být tedy vždy a všude úspěšný. Podle Johna

---

²⁸ Zpráva Panelu pro mírové operace OSN (*Brahimi Report*)[online]. New York : United Nations, 2000 [cit. 2010-10-24]. Dostupný z WWW: < <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=681>>.

²⁹ USAID= Americká agentura pro mezinárodní rozvoj.

³⁰ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 31-32.

³¹ DEBRIX, F. *Re-envisioning Peacekeeping. The United Nations and the Mobilization of Ideology*. 1. vyd. USA-Minnesota : The University of Minnesota Press, 1999. s. 215-216.

Burtona je nutné při operacích peacekeepingového charakteru velmi dbát na potřeby lidí (human needs) v postižené oblasti a stejně dobře si uvědomovat co bude nástup nového režimu, či vedení oblasti znamenat pro ne samotné³².

Vedle spojení civilních a vojenských úkolů se v současném přístupu k poválečné rekonstrukci stále výrazněji prosazuje myšlenka vzájemné závislosti bezpečnosti a rozvoje. Uznání vzájemné podmíněnosti bezpečnosti a rozvoje přispělo k tomu, že v posledních letech je postkonfliktní rekonstrukce stále častěji slučována s rozvojovou spoluprací a různými rozvojovými projekty. Obsah aktivit označovaných jako „postkonfliktní rekonstrukce“ se pod vlivem rozvojové agendy pozvolna mění. Současný diskurz má dokonce tendenci spojovat rekonstrukci s modernizací, z čehož vyplývají – jak ukazuje např. rekonstrukce Afghánistánu- zásadní dilemata. Model „rekonstrukce jako modernizace“ zahrnuje balík modernizačních aktivit, zejména podporu budování transparentních, efektivních, liberálních, demokratických a odpovědných státních institucí, právního státu, občanské společnosti a otevřené ekonomiky založené na tržním růstu. Vzhledem k tomu, že se ve většině případů nejedná o obnovu dřívě existujících institucí a struktur státu a společností, nýbrž o projektování a budování zcela nových, rekonstruované společnosti neznámých struktur a institucí, a to většinou na základě západní zkušenosti politického vývoje a ekonomického růstu, má tento model blízko k sociálnímu inženýrství, což s sebou nese morální dilemata i praktické problémy³³.

V mnoha zemích však tento systém přinesl spíš kontraproduktivní výsledky. Společnosti zasažené válkou či konfliktem mají buď pramalé, či žádné zkušenosti s liberální demokracií nebo tržními mechanismy, jež vedou v mnoha případech k destabilizaci společnosti a obnovení násilí. Je tedy rozdíl mezi násilím a konfliktem v zemi s demokratickými kořeny a zásadami, kde konflikt či střet zájmů slouží k ujasnění potřeb společnosti. Zatímco ve válkou zničené zemi (War-Torn Society) působí buď vypuknutí nového konfliktu či obnovení již utichajícího, obrovské problémy. Mnohdy s horším dopadem, než konflikt již proběhnuvší³⁴.

---

³²BURTON, J.W. Conflict Resolution and Prevention, Vol.1. Basingstoke : Macmillan dle BUREŠ, O.(ed.): *Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. s.14.

³³ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 32-33.

³⁴ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s.34.

Podle Waisové je v takovém případě chyba, že byly formální vládní instituce nahrazeny kapacitou sociálních aktérů, parlamentů a nově vytvořenými kvazi-nevládními organizacemi, ve slabých státech tito aktéři chyběli již předtím a úkoly vládnutí neměl kdo převzít³⁵.

O tomto problému se zmiňuje Roland Paris. Ten tvrdí, že společnost v procesu obnovy by měla projít procesem především vybudování nových vládních institucí, jež budou alespoň trochu schopny samostatně řídit stát s podporou organizací v místě konfliktu. Tento proces nazývá „institucionalizace před liberalizací“ (Institutionalization before Liberalization). Jinými slovy řečeno, nejprve by měly být vybudovány a zakořeněny silné funkční instituce, které by byly schopné zvládnout sociální, etnické či politické konflikty ve společnosti a posléze by mělo postupně docházet k liberalizaci a demokratizaci, včetně budování občanské společnosti³⁶.

V protikladu k tomuto tvrzení vystupuje Samuel Huntington se svou tezí, že při absenci sociálního konfliktu nejsou politické instituce nutné. Klade důraz na stabilitu systému, jako nejvhodnější podklad pro existenci institucí, jež budou schopny v době konfliktu podržet společnost jak z hlediska ekonomického (narušení výroby a zánik odvětví výroby), mobility obyvatelstva a jejích změn (velké skupiny uprchlíků a vnitřně přesídlených osob, přesuny z venkova do měst) a sociálního (ztráta sociálních vazeb, kulturního zázemí a ztráta majetku) a funkční, stabilní, komplexní, autonomní a vnitřně soudržné instituce jsou pro „novou“ společnost zárukou reflexe jejích požadavků a potřeb. Nové instituce by měly odpovídat změněným ekonomickým, sociálním, politickým a kulturním podmínkám. Pro rekonstruovanou společnost má mimořádný význam adaptabilita, autonomie a vnitřní soudržnost institucí³⁷.

Předložený průběh a analýza konceptu poválečné obnovy a budování míru ukazuje, že obsah konceptu se od konce druhé světové války významně změnil. Tato změna probíhá jak v čase, tak v institucionálním prostoru a je zřejmé, že ji nelze považovat za ukončenou. Je zřejmé, že současné pojetí postkonfliktní rekonstrukce je poměrně široké, a to jak v oblasti představ o participujících aktérech, tak v oblasti aktivit, které mohou být zařazeny do postkonfliktní rekonstrukce a budování míru.

---

³⁵ WAISOVÁ, Š. Jedna velikost nesedí všem: K čemu všemu vede aplikace neoliberálního konceptu vládnutí ve slabých státech? In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 63.

³⁶ PARIS, R. *At War's End. Building Peace After Civil Conflict*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. ISBN 0-521-83412-0 dle WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008.

³⁷ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s.34.

3 AKTÉŘI

3.1 Civilní a vojenská spolupráce (CIMIC)

Jak již bylo uvedeno v předešlé kapitole, trendem posledních let v oblasti postkonfliktní rekonstrukce se staly tzv. CIMIC mise, tedy vzájemná pomoc vojenských a civilních složek. Jedna z prvních zmínek z oblasti CIMIC spolupráce je bezesporu kooperace zdravotnických a vojenských orgánů garantovaná v Ženevské konvenci o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli (Convention [I] for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field)³⁸. Tento dokument upravuje postavení, v návaznosti na proběhnuvší druhou světovou válku, válkou zasaženého obyvatelstva, ale rovněž zraněných, účastnících se konfliktů. Jako jedna z prvních vymezuje zacházení s raněnými, personálem, jež se objevuje na bojišti, chování vojenských jednotek vůči takto vymezeným osobám. Rovněž upravuje vztahy mezi civilními příslušníky (v tomto případě zdravotní personál) a vojenskými příslušníky (vojsko, vysocí představitelé, velitelé)³⁹.

Díky rozdílné povaze intervencí rize humanitárního charakteru a vojenského charakteru na straně druhé, dochází velmi často ke sporům mezi organizacemi. Jako velmi dobrý příklad poslouží vleklé spory Mezinárodního výboru Červeného kříže a OSN. Podle Teda A. Van Baarda tkví tento problém v sebeuvědomění těchto dvou organizací. Červený kříž je limitován a zároveň zavázán Konvencemi, jež přímo stanoví rámec jeho činností, přičemž jde spíše o oblast humanitární pomoci, než o zasahování do řešení konfliktu. OSN, jež se řídí Rezolucemi Rady bezpečnosti, na jejichž základě vykonává operace především vojenského charakteru, je do jisté míry rovněž velmi jasně definována. Problém nastává ve chvíli, kdy má OSN na základě rezolucí za úkol poskytnout jak humanitární, tak vojenskou pomoc. Baarda zde zdůrazňuje neochotu Červeného kříže povolit působení na stejném poli pro obě organizace s odvoláním na Konvence, jež dle Červeného kříže nejsou schopny definovat působení vojenské organizace na poli humanitární pomoci. Dochází tak k vleklým tahanicím o to, která z organizací může tu či onu oblast zaopatřit. Ted. A van Baarda uvádí jako příklad takového rozporu situaci, kdy po znovuobsazení oblasti Krajina

---

³⁸VAN BAARDA, T. A. A Legal Perspectives of Cooperation between Military and Humanitarian Organization in Peace Support Operations. *International Peacekeeping*, Spring 2001, Vol.8, No.1., s. 104-106.

³⁹ *Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field. Geneva, 12 August 1949. Ženeva : International Committee of the Red Cross, 1949* [cit.2011-02-09]. Dostupný z WWW : <<http://www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/365?OpenDocument>>.

muselo dojít ke zhodnocení situaci všemi organizacemi, tedy Vysokým komisařem OSN pro uprchlíky, Vysokým komisařem OSN pro lidská práva, Mezinárodním výborem Červeného kříže a ostatními. Teprve poté bylo možno jednat. Situace se tedy prodloužila pouhým vyjednáváním těchto aktérů.

Dle Baardy je překročen doplňkový a podpůrný charakter CIMIC aktérů. Existuje však příklad akce, jež přesvědčila o snaze kooperace mezi humanitární a vojenskou složkou. Během Kosovské krize bylo nařízeno členům mise UNPROFOR, nasazeným v Kosovu, dohlížet nad přesunem humanitárního materiálu, jež zabezpečoval Vysoký představitel OSN pro uprchlíky. Ten v tomto vztahu vystupoval jako velitel celé akce, přičemž byl zachován statut obou stran⁴⁰.

3.2 OSN

Hlavním aktérem, jež je historicky spjat s procesem peacekeepingu, je Organizace spojených národů. Struktura orgánů OSN je definována v Chartě. Ve zkratce proto uvedu orgány, jež se přímo podílí na postkonfliktní rekonstrukci. Rada bezpečnosti OSN má v současnosti 15 členů. Podle Charty OSN odpovídá Rada za udržování světového míru a mezinárodní bezpečnosti. Zabývá se především konflikty a konfliktními situacemi, které by mohly vést k mezinárodnímu či regionálnímu napětí a vypuknutí násilí. Určuje, zda v konkrétní situaci došlo k ohrožení míru či aktu agrese, a doporučuje opatření, která by měla zajistit udržení míru a usnadnit dohodu mezi stranami sporu. Má pravomoc zřizovat mezinárodní trestní tribunály. Příkladem může být Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii, založen roku 1993. Cílem těchto tribunálů je stíhání a potrestání všech válečných zločinů spáchaných na civilním obyvatelstvu a zastrašení agresorů před budoucí snahou opět zvrátit situaci v konflikt. Výsledkem jejích jednání jsou rezoluce, jež jsou závazné pro mise pořádané a ustanovené s jejím souhlasem⁴¹.

Velmi významnou roli při řešení konfliktů hraje generální tajemník OSN. V současné době zastává tuto funkci Ban Ki-moon. Spolu s výbory Sekretariátu působí jako nejvyšší správní úředník. Může Radě předkládat otázky a návrhy, na jejichž základě může Rada vydat prohlášení, tedy rezoluci. Jedním z výborů Sekretariátu, jež se přímo podílí na plánování misí je Oddělení operací na udržení míru (DPKO). Je zodpovědný za provádění strategie, její zastřešení z hlediska mezinárodního práva

---

⁴⁰ VAN BAARDA, T. A. A Legal Perspectives of Cooperation between Military and Humanitarian Organization in Peace Support Operations. *International Peacekeeping*, Spring 2001, Vol.8, No.1., s. 104-106.

⁴¹ WAISOVÁ, Š. Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. Praha : Portál, 2005. s. 119-126.

a zajišťuje operace ode dne vstupu aktéra na postižené území. Vztáhneme-li působení OSN a jejího Oddělení operací na udržení míru na evropský region, podílí se v současné době na mírové misi na území Kypru, tzv. UNFICYP⁴². UNFICYP byl založen roku 1964 kvůli občanskému střetu mezi tureckým a řeckým etnikem na území Kypru. Obě národnostní skupiny navzájem bojují o to, kterému státu by měl být Kypr, z hlediska geografického, přiznán. Jednotky UNFICYP zde hrají roli pozorovatele, jež má pravomoce v případě jakéhokoli náznaku propukání násilí zasáhnout⁴³.

Další z oblastí, v níž OSN působí je samozřejmě Afrika, s misí MONUC v Demokratické republice Kongo. Další velmi významnou misí je působení UNMEE na území Etiopie a Eritrei. Tento program se podílí také na potírání šíření viru HIV mezi obyvateli, rovněž pomáhá při vzdělávání eritreiských a etiopských dětí⁴⁴.

Jednou ze zemí, do níž OSN neintervenovala, je bývalá Jugoslávie. Podle jurisdikce OSN neměly jednotky právo ani pověření do země vstoupit a tak se o dohled nad situací pokusily další organizace na mezivládní úrovni, a to Evropská unie a OBSE (viz dále). Po jednání v Radě bezpečnosti OSN o situaci na území Jugoslávie, byly ustaveny jednotky UNPROFOR, jež měly za úkol dohlížet na udržování mírového stavu⁴⁵.

Mezi další, velmi významné funkce a orgány OSN jistě patří Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Byl zřízen již v roce 1950, a v současnosti zabezpečuje monitoring a pomoc pro více než 17 miliónů uprchlíků a vnitřně přesídlených osob. Spolu s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR) zabezpečuje dodržování lidských práv, zacházení s uprchlíky a jejich případný návrat a integraci do společnosti⁴⁶.

---

⁴² *Department of Peace-keeping Operations*. New York: United Nations, 2010 [cit. 2010-11-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficy/index.shtml>>.

⁴³ *UNFICYP background*. New York: United Nations, 2010 [cit. 2010-11-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficy/background.shtml>>.

⁴⁴ *UN System Engagement With NGOs, Civil Society, The Private Sector, And Other Actors*[online]. New York: United Nations, 2005. s 25-27 [cit. 2010-12-01]. Dostupný z WWW: <http://books.google.cz/books?id=oU16gXHH2DQC&pg=PA25&dq=peacekeeping+NGO&hl=cs&ei=88oETYOSDoyB4Qafm5mNCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCYQ6AEwAA#v=onepage&q=peacekeeping&f=false>.

⁴⁵ HILAIRE, M. *United Nations Law and Security Council* [online]. Hants : Ashgate Publishing Limited, 2005. s 52-56 [cit. 2. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://books.google.cz/books?id=8m5E_TrikXEC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&ad=0#v=onepage&q&f=false>.

⁴⁶ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005. s. 127-129.

3.3 OBSE

V roce 1990 byla založena, tzv. Pařížskou smlouvou pro novou Evropu, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (*Organisation for Security and Co-operation in Europe*). OBSE je mezinárodní organizací zabezpečující bezpečnost na regionální úrovni, tedy v evropském regionu především. V současnosti má 56 spolupracujících členů z Eurasie a Jižní Ameriky. Po druhé světové válce převzaly ve světě bezpečnostní úlohy organizace jako OSN, později Evropská společenství (dnešní EU), Asociace jihovýchodních asijských národů ASEAN, Organizace africké unie (dnes Africká Unie) a Organizace amerických států (OAS). Během vojenských akcí zaopatřených zmíněnými organizacemi se začalo postupně ukazovat, že nejen tyto samotné mezivládní organizace dokáží zvládnout nebezpečí konfliktů a musí k pomoci být přizvány další organizace. Konkrétně OBSE, NATO a další nevládní organizace a aktéři na úrovni jednotlivců, soukromých firem apod⁴⁷.

Podle Natalina Ronzittiho plní OBSE doplňkovou roli v procesu peacekeepingu. Přebírá určité pravomoci od hlavních aktérů, v tomto případě hovoří o NATO a jeho vůli přenášet na OBSE pravomoci v oblasti ustálení institucí a vlády v dané zemi, přičemž si NATO neustále ponechává prvotní pozici jako ozbrojeného pozorovatele nad danou situací. Jak dále zdůrazňuje, organizace jako je OBSE nemá z hlediska mezinárodního práva oprávnění vystupovat jako ozbrojený peacekeeper⁴⁸.

. Rovněž, jako v deklaracích o lidských právech, se i zde dočteme o dodržování lidských práv, obraně jak zemského, tak vzdušného prostoru ve spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi vojenského charakteru, spolupráce na poli ekonomiky, ochraně životního prostředí. Smlouva zakládá tzv. Centrum prevence konfliktů (CPC), jehož úkolem je dohlížet nad bezpečností a zabránění vypuknutí konfliktu, spolupráce s vojenskými subjekty na bázi informační výměny, každoročních shromáždění, na nichž bude rozhodnuto o strategiích pro další období⁴⁹.

---

⁴⁷ LÖBERBAUER, H. *The OSCE system: Institutional design and conflict management in the 21st century*[online]. Norderstedt : GRIN Verlag, 2006. s 7-13 [cit. 2010-11-23]. Dostupný z WWW: <[⁴⁸ RONZITTI, N. OSCE Peace-keeping. In BOTHE, M. et al.: *The OSCE in Maintenance of Peace and Security*\[online\]. Hague : Kluwer Law International, 1997. s 237-243 \[cit. 2010-11-22\]. Dostupný z WWW: <\[http://books.google.cz/books?id=dS11Q7oIBzIC&printsec=frontcover&dq=OSCE&hl=cs&ei=0x0GTfj9F92P4gadh82VCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CD8Q6AEwAQ#v=onepage&q=peacekeeping&f=false\]\(http://books.google.cz/books?id=dS11Q7oIBzIC&printsec=frontcover&dq=OSCE&hl=cs&ei=0x0GTfj9F92P4gadh82VCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CD8Q6AEwAQ#v=onepage&q=peacekeeping&f=false\)>.](http://books.google.cz/books?id=jzH-8SV-YckC&printsec=frontcover&dq=OSCE&hl=cs&ei=0x0GTfj9F92P4gadh82VCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=11&ved=0CHIQ6AEwCg#>>.</p></div><div data-bbox=)

⁴⁹ *Charter of Paris for a New Europe*[online]. Paris : OSCE, 1990. s 3-39 [cit. 2010-11-22]. Dostupný z WWW: <http://www.osce.org/documents/mcs/1990/11/4045_en.pdf>.

Jednou z misí, jichž se OBSE aktivně zúčastnila, byla mise v Kosovu v letech 1998-1999 ve spolupráci s Bezpečnostní radou OSN. Hlavním úkolem této mise bylo zabezpečit znovuoobnovení již neexistujících či zavedení nových institucí, dohlédnutí nad dodržováním lidských práv a výstavba nového právního systému v Kosovu. V té době OBSE rovněž, především v otázkách lidských práv, spolupracovalo s Vysokým komisařem pro lidská práva OSN. Samozřejmě bylo zapotřebí zabezpečit vojenský dohled, jež zabezpečila mise KFOR (Kosovo Force) pod vedením NATO⁵⁰

3.4 NATO a EU

Severoatlantická aliance byla založena dne 4. dubna roku 1949. Smlouva zastřešující její založení, Washingtonská smlouva, zakotvila vznik této organizace, jež zajišťovala bezpečnost po druhé světové válce. Dnes sídlí organizace NATO v Bruselu. Vedle toho Evropská unie prošla stejně dlouhý proces od svého založení. Evropská unie vznikala několik desítek let, postupným zakládáním Evropského společenství uhlí a oceli, Evropským hospodářským společenstvím a Evropským společenstvím pro atomovou energii. Roku 1967 došlo řídicími orgány a členskými státy těchto organizací k podpisu tzv. Slučovací smlouvy a ke vzniku Evropského společenství. Roku 1993, po podpisu Maastrichtské smlouvy, došlo k založení, lépe řečeno spíše přejmenování a doplnění pravomocí jednotlivých orgánů, Evropské unie⁵¹.

NATO přijalo činnost krizového managementu v souvislosti s válkami v Jugoslávii. Zdálo se, že NATO překonává krizi související se studenou válkou, dále se zapojovalo do vojenských operací díky své vojenské podstatě. Naproti tomu EU zaujala jinou pozici v procesu v němž se stávala peacekeepingovým aktérem. Členské státy EU, jež aktivně politiku bezpečnosti tvoří, se mohou lišit. Britský přístup k tomuto procesu apeluje na rychlé ukončení operací na udržení míru, naopak francouzský nabádá k větší ambicióznosti a rovněž na schopnosti EU a jejích akcí pružně reagovat na mezinárodní krizi. Právě pružné ragování a rychlý zásah jsou ústředním prvkem Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU (SZBP EU)⁵².

Na rozdíl od NATO, které má 15 leté zkušenosti s mírovými operacemi, je EU stále nováčkem v této oblasti. Unie také musí nezbytně stanovit početní cíle pro příslušníky civilní a vojenské policie, kteří by byli k dispozici pro výcvik a nasazení

⁵⁰ *OSCE Mission in Kosovo*[online]. 2010, poslední revize 2.prosince 2010 [cit. 2010-11-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/kosovo/13194.html>>.

⁵¹ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s, 2007. s. 28-61.

⁵² TARDY, T. *The EU and NATO as Peacekeepers. Open Cooperation Versus Implicite Competition*. Helsinky : Finnish Institute for International Affairs, 2006. s. 27-28.

ve specifických misích – jako např. MAPE v Albánii nebo UNMIK v Kosovu. V oblasti odminování potřebuje být EU schopna začít tyto operace velmi rychle, včetně pomoci obětem, a výhledově musí zejména posílit výzkum technologií čidel a detekce. Jak se EU přesvědčila v Kosovu, hodně práce zůstává při identifikaci zdrojů pro rehabilitaci a rekonstrukci po skončení konfliktu. Tato činnost nezahrnuje pouze fyzickou obnovu, ale také podporu demilitarizace, „mikroodzbrojení“, budování občanské společnosti apod. Zde leží klíčová role EU. Při podpoře lidských práv a demokracie by EU měla také využívat předem identifikované zdroje – jako např. lidi se zkušeností s monitorováním stavu lidských práv, pozorovatelskou prací při volbách, budováním nezávislých médií a institucí, ať už pocházejí z jakéhokoliv profesionálního prostředí. Konečně, EU by měla jasně vědět, kde se může angažovat a co může nabídnout v situacích, kde je možnost pro zprostředkování, arbitráž, nezávislé zhodnocení situace nebo utváření vzájemné důvěry⁵³.

Společně však plánují a také uskutečňují mise na udržení míru. Ačkoli jsou obě organizace jiného charakteru, EU v oblasti konvergence v evropském regionu, ekonomické stránky, sociálních věcí a pod., NATO je organizací rize vojenského charakteru, stále nacházejí konsensus pro spolupráci. Můžeme zde vidět jistou paralelu s OBSE a OSN. Každá z nich má rovněž v podstatě rozdílný charakter, ale díky společné spolupráci mohou působit velmi efektivně. Bosna a Hercegovina může být příkladem spolupráce NATO a EU⁵⁴.

3.5 Světová banka

Jednou ze specializovaných agentur OSN, jež se podílí na řešení konfliktů v mezinárodních vztazích, je skupina Světové banky. Instituce, jež se dlouhodobě zabývají řešením konfliktů a pomocí konfliktům zasažených zemí jsou: Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD) a Mezinárodní asociace pro rozvoj (International Development Association – IDA). Cílem IBRD a IDA je snižování chudoby v zemích se středními příjmy. Poskytuje zemím půjčky, garance a poskytuje jim další služby (poradního charakteru), jež poslouží jako krok k udržitelnému rozvoji⁵⁵.

---

⁵³ FRASER, C. Evropská bezpečnostní a obranná politika. Pohled z Komise. *Mezinárodní politika*, 2000, č. 3, str. 8.

⁵⁴ TARDY, T. *The EU and NATO as Peacekeepers. Open Cooperation Versu Implicite Competition*. Helsinky : Finnish Institute for International Affairs, 2006. s. 28-30.

⁵⁵ Operations of the World Bank [online]. 2011 [cit. 2011-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20103838~menuPK:1697023~pagePK:51123644~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html>>.

Banka se v současné době účastní více než 1800 projektů prakticky ve všech oblastech a rozvojových zemích. Projekty jsou velmi rozmanité, např. poskytnutí mikroúvěru Bosně a Hercegovině po válce v 90. letech 20. století⁵⁶.

Banka rovněž disponuje tzv. Postkonfliktním fondem (Post-conflict fund - PCF). Ten je spravován oddělením pro Prevenci konfliktů a rekonstrukci. Každoročně přijme několik set až tisíc žádostí od nevládních organizací, působících v zemích, jež jsou zasaženy konfliktem. Žádosti, s požadavkem na finanční podporu těchto organizací a jejich projektů posuzují přímo lokální kanceláře a zastoupení Světové banky, jež rozhodnou, zda jsou žádosti a projekty v nich uvedené životaschopné či nikoli a bude tedy těmto organizacím poskytnuta pomoc z fondu PCF⁵⁷.

3.6 Ostatní aktéři

Během 90. let 20. století během vývoje 3. generace peacekeepingu, došlo k nárůstu nových aktérů. Především se jedná o neziskové organizace a jednotlivce, jež se zapojují do udržování míru.

Pamela Aallová definuje neziskové organizace, lépe řečeno nevládní organizace jako „*soukromou organizaci, jež zabezpečuje aktivity ke zmírnění utrpení, zdůrazňuje zájmy chudých, ochraňuje životní prostředí, provádí základní sociální služby nebo přebírá rozvoj společnosti. Jde o samosprávné, nevýdělečné organizace, jejichž hlavní snahou v oblastech zasažených konfliktem je tlumit následky konfliktu a snažit se o vybudování přechodných či znovuobnovení stávajících institucí*“⁵⁸.

Neziskoví aktéři nebo místní skupiny mohou často z hlediska komunikace působit lépe a strategičtěji, než jejich větší kolegové. Jde především o to, že si dokáží získat důvěru místního obyvatelstva, jakož i vůdců, kteří v nich vidí naději na zlepšení situace. Jsou uznávány jako organizace schopné udržovat mír na nižších úrovních společnosti. Mezinárodní nevládní organizace velmi často působily jako kanály, skrz něž bylo možné přeměrovat toky finanční a lidské, vybudování místních neziskových organizací a občanských uskupení. Takto založené organizace by pak měly působit jako pokračovatelé mezinárodních nevládních organizací a udržovatelé stavu. Pro některé státy (USA, Kanada, Norsko, Nizozemí) či mezinárodní organizace (OSN, EU) je

---

⁵⁶ *Project of the World Bank* [online]. 2011 [cit. 2011-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20103853~menuPK:1697035~pagePK:51123644~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html>>.

⁵⁷ *Post-Conflict Fund (PCF)* [online]. 2007 [cit. 2011-01-19]. Dostupný z WWW: <http://www.worldbank.org/oed/gppp/case_studies/social_development/post_conflict.html>.

⁵⁸ AALL, P. NGO, Conflict Management and Peacekeeping. *International Peacekeeping*, Spring 2000, vol. 7, No. 1, s. 125.

spolupráce s nevládními organizacemi dokonce podmínkou mírotvorných a rozvojových aktivit⁵⁹.

Pro ilustraci některých organizací, lépe řečeno dalších aktérů peacekeepingu, zde uvedu několik organizací působících v Bosně a Hercegovině.

3.5.1 Dánská rada pro uprchlíky (Danish Refugee Council - DRC)

Dánská rada pro uprchlíky je zastřešující asociací, která spojuje 33 dánských nevládních organizací. Vedle humanitární pomoci uprchlíkům, distribuce léků a zajištění bytového fondu, se v Bosně a Hercegovině DRC podílel na institucionálních změnách, jež by v dlouhodobém hledisku zajistily bezpečnost právě obyvatelstvu. DRC dlouhodobě lobboval u zákonodárců a tlačil na vytvoření legislativy, která by ošetřila práva navrátilců a jejich potomků a zajistila jim počáteční pomoc od státních úřadů. Specifickou oblastí DRC je pomoc bosensko-hercegovinským ženám a ženským organizacím. Díky této podpoře se do čela místních institucí dostalo značné množství žen a nahradilo tak muže. Projekty realizované DRC podporuje dánské ministerstvo zahraničních věcí, Evropská komise, irská vláda (oddělení pro rozvojovou spolupráci ministerstva zahraničních věcí) a nizozemské velvyslanectví v Sarajevu.

Dlouhodobě komunikuje s místní vládou, podílí se jak na tvorbě, tak na udržení míru, zajištění sociálního a ekonomického systému a blahobytu občanů⁶⁰.

3.5.2 Mezinárodní centrum pro přesnárodní spravedlnost (International Center for Transnational Justice – ICTJ)

Další nezisková organizace podílející se na budování demokratického prostoru ve válkou poničených společnostech a státech. Zaměřuje se na usmíření, potrestání válečných zločinců, pomoc při vybudování funkčního a stabilního systému práva, policie, soudnictví. Dále vybudování občanské společnosti, dodržování lidských práv. ICTJ organizuje vzdělávací programy v oblasti lidských práv a pomoc při odborném vzdělání a tréninku úředníků, kteří participují na výstavbě soudního, policejního a vězeňského systému. Je podporou pro aktivisty v oblasti lidských práv a trestání válečných zločinů a násilí páchaného na lidech. Spolupracuje s EU ve věci informování o stavu věci, postupu mírového stavu⁶¹.

---

⁵⁹ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 45-47.

⁶⁰ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 73-75.

⁶¹ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 75-76.

3.5.3 Mezinárodní krizová skupina (International Crisis Group - ICG)

Mezinárodní krizová skupina (ICG) vznikla roku 1995. Základnu pracovníků tvoří vědci, odborníci a současní i bývalí politici a vysocí úředníci mezinárodních organizací. Hlavní náplní činnosti ICG je prevence a řešení ozbrojeného konfliktu a s tím spojené poradenství, včasné varování, hledání mezinárodní podpory pro svá doporučení. Mezi nejzákladnější nástroje ICG patří nátlak na politické představitele. V posledních letech se organizace specializuje na vzdělávání odborníků a nejvyšších představitelů státní správy, opinion-makerů⁶² a decision-makerů⁶³.

Mezi oblíbené strategie ICG patří vytváření týmu, jež jsou umístěny přímo ve zkoumané zemi. Týmy poté navazují důvěrné vztahy s místními obyvateli, realizují terénní výzkumy a rozhovory s nejrůznějšími skupinami obyvatel. Zajímavostí je, že ICG se rovněž podílela na přípravě daytonských jednání a obsahu Daytonské mírové dohody) a později při obnově země. Mezi velmi úspěšné akce ICG můžeme počítat kampaň za změnu bosensko-hercegovinského volebního systému v roce 1998. Na základě této kampaně byla ustavena pracovní skupina pro volební zákon a jeho tvorbu. Tato skupina se skládala jak ze zástupců organizace, tak z členů bosensko-hercegovinské vlády a odborníků⁶⁴.

3.5.4 Mezinárodní záchranný výbor (International Rescue Committee – IRC)

Mezinárodní záchranný výbor vznikl v roce 1933 aby pomáhal lidem prchajícím z nacistického Německa. V rámci aktivit týkajících se mírových misí, je jeho hlavní aktivitou uskutečňování projektů podporujících obnovu společnosti a systému vládnutí, socio-ekonomickou obnovu, přestavbu systému vzdělávání a zdravotnictví, dále pomáhá dětem z válečných oblastí a válečným uprchlíkům a snaží se omezovat generově motivované násilí.

Cílem v bosensko-hercegovinském prostředí bylo vytvoření funkční občanské společnosti a fungujících domácích nevládních organizací jako základu šíření kultury míru a posilování sociální soudržnosti. Patří mezi organizace, jež vstupují na území a snaží se o implementaci demokratických principů a ustálení mírového stavu.⁶⁵

---

⁶² Osoby, jež mají velký vliv na mínění ostatních

⁶³ Snaží se dosáhnout vlivu na ostatní, aby zaujali to samé stanovisko, jaké chce

⁶⁴ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 77-80.

⁶⁵ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 77-80.

3.5.6 Pomoc norského lidu (Norwegian People's Aid – NPA)

Tato norská nevládní organizace v současnosti působí ve více než deseti zemích a specializuje se na projekty související s nášlapnými minami, zejména odminování, vzdělávání obyvatel pohybujících se v zaminovaných oblastech a pomoc obětem nášlapných min. Odminování chápe jako jednu z klíčových aktivit, jež pomůže dlouhodobě utvářet a stvrzovat mírový proces⁶⁶.

---

⁶⁶ WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 88-89.

4 OPERACE NA UDRŽENÍ MÍRU

4.1 Taxonomie operací

Operace na udržení míru (peacekeeping operations) jsou dnes velmi specifickou oblastí mezinárodních vztahů. Počátkem devadesátých let minulého století se mnozí autoři pokusili vypořádat s přetrvávající terminologickou nepřesností. Jako možné řešení navrhli zejména odlišení jednotlivých typů operací na udržení míru podle různých kategorizačních kritérií. Jedním z prvních pokusů v tomto směru bylo kategorizovat operace na udržení míru (dále jen OUM) podle jejich základních charakteristik, jako je velikost, mandát a funkce. Pravděpodobně nejpropracovanější taxonomii tohoto typu sestavili Diehl, Druckman a Wall, kteří identifikovali následujících dvanáct různých typů operací OUM⁶⁷:

1. *Tradiční peacekeeping* (Traditional peacekeeping) je rozmístění neutrálních, lehce ozbrojených vojenských jednotek se souhlasem hostujícího státu coby interpoziční síly po uzavření příměří za účelem separace bojujících stran a podpory prostředí vhodného pro řešení konfliktů.

2. *Pozorování* (Observation) se skládá z rozmístění malého počtu neozbrojených, neutrálních jednotek se souhlasem hostujícího státu za účelem sběru informací k monitoringu aktivit (dodržení příměří, lidských práv, atd.) v oblasti rozmístění, většinou po uzavření příměří či jiné dohody.

3. *Kolektivní donucování* (Collective enforcement) je velká vojenská operace určená k obraně obětí mezinárodní agrese a obnovení míru a bezpečnosti porážkou sil agresora. Operace „kolektivní bezpečnosti“ podle Charty OSN a realizované mezinárodními silami spadají do této kategorie.

4. *Volební dozor* (Election supervision) zahrnuje pozorování a monitoring příměří, odzbrojení a demokratických voleb po uzavření mírové dohody mezi dříve znesvářenými místními skupinami. Většinou zahrnuje pomoc místním bezpečnostním složkám.

5. *Humanitární asistence během konfliktu* (Humanitarian assistance during conflict) v koordinaci s lokálními a mezinárodními nevládními organizacemi zahrnuje transport a distribuci základních životních potřeb a zdravotního materiálu ohroženým skupinám obyvatel v průběhu občanského konfliktu.

---

⁶⁷ BUREŠ, O. *Operace OSN na udržení míru*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2007, s. 19.

6. *Budování státu/národa* (State/nation building) zahrnuje obnovu práva a pořádku při absenci vládní autority, rekonstrukci infrastruktury a bezpečnostních sil a podporu transferu moci z přechodné autority do rukou místní vlády.

7. *Pacifikace* (Pacification) zahrnuje uklidnění občanských nepokojů, porážky lokálních ozbrojených skupin, násilné separace bojujících stran a udržování práva a pořádku v mezistátních a občanských konfliktech.

8. *Preventivní rozmístění* (Preventive deployment) zahrnuje rozmístění sil mezi dvěma zneprátelenými stranami za účelem odstrašení zahájení či rozšíření válečného konfliktu.

9. *Verifikace zbrojních kontrolních mechanismů* (Arms control verification) zahrnuje inspekce vojenských zařízení, dohled nad stahováním vojsk a všechny aktivity normálně vykonávané národními autoritami a technickými prostředky jako součást dohod o kontrole zbraní.

10. *Ochranné služby* (Protective services) zahrnují zřízení bezpečných zón, bezletových zón a garance práva průchodu za účelem ochrany či znemožnění nepřátelského přístupu k ohroženým civilním skupinám obyvatel či území státu, často bez souhlasu tohoto státu.

11. *Intervence na podporu demokracie* (Intervention in support of democracy) je vojenská operace zaměřená na svržení stávajících vládců a podporu svobodně zvolených vládních představitelů, nebo operace určená k ochraně stávajících, ale ohrožených demokratických vlád. Aktivity mohou zahrnovat vojenské akce proti nedemokratickým silám a pomoc s udržováním práva, pořádku a dalších služeb demokratických režimů.

12. *Vynucovací sankce* (Sanctions enforcement) je použití vojenských jednotek (leteckých, námořních a pozemních) za účelem ochrany tranzitních koridorů, zadržení kontrabandu (např. zbraní), či potrestání státu za přečiny (např. porušování lidských práv) definovaným mezinárodním společenstvím či národními vládami při uvalení sankcí⁶⁸.

Šárka Waisová používá pro taxonomii OUM generační rozdělení. První iniciativy, které se staly základem mírových misí, se v agendě OSN objevují již od poloviny čtyřicátých let 20.století: v roce 1947 vznikl pod vlivem občanské války v Řecku Zvláštní výbor OSN na Balkáně (UNSCOB), v roce 1948 vznikla Organizace

---

⁶⁸ BUREŠ, O. *Operace OSN na udržení míru*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2007, s. 19-20.

OSN pro dohled nad příměřím v arabsko-izraelském konfliktu (UNTSO) a Komise OSN pro Indii a Pákistán (UNCIP), která byl v roce 1949 transformována na Skupinu vojenských pozorovatelů OSN v Indii a Pákistánu (UNMOGIP). Zmíněné mise měly za úkol dohlížet na místě a informovat o vývoji konfliktu generálního tajemníka a Radu bezpečnosti⁶⁹.

Mírové mise tzv. první generace, neboli klasického peace-keepingu, se vyznačovaly především monitorovacím a pozorovacím charakterem. Cílem bylo udržovat příměří, omezovat eskalaci, případně zabránit vzniku destruktivního konfliktu. Dodržování základních principů neumožňovalo jednotkám přímo ovlivnit základní příčiny konfliktu či jednání a chování protivníků. Mezi mise klasického peace-keepingu můžeme zařadit například misi UNEF I (viz dále). Byla vytvořena během suezské krize a umístěna na Sinajském poloostrově. Na ni pak navazovaly mírové mise OSN v Golanských výšinách, na Kypru, v Libanonu a v Kongu. Na základě zkušeností s probíhajícími či proběhnuvšími mírovými misemi byly na přelomu padesátých a šedesátých let definovány určité principy, jimiž se měly budoucí mírové operace řídit:

1. Jsou vyslány se souhlasem stran konfliktu, resp. se souhlasem země, na jejímž území jsou jednotky mírové mise umístěny. Mírové mise nemají donucovací charakter, jejich úkolem není přímé řešení konfliktu, nýbrž spíše oddělení bojujících a jejich přivedení k jednání, napomáhání stažení ozbrojených jednotek, odzbrojení atd.

2. Nepoužívají sílu ani nehrozí jejím použitím. (Jsou zpravidla vyzbrojeny jen lehkými zbraněmi.) Jednotky mírových misí mohou použít sílu pouze v sebeobraně. Chtějí totiž reprezentovat spíše morální autoritu než hrozbu silou. Mírové mise také omezují rizika, kterým jsou vystaveny, a ochraňují své účastníky.

3. Jsou sestavovány z dobrovolných příspěvků ve formě jednotek z malých neutrálních států, které nemají zvláštní zájmy v konkrétním konfliktu. Nejčastěji jsou vybírány jednotky ze vzdálených zemí. (Tradičním účastníkem blízkovýchodních mírových misí byla např. Ghana.) Ve snaze vyhnout se případům podobným misi OSN na Korejském poloostrově na počátku padesátých letm kde byly jednotky OSN složeny převážně z amerických vojáků a podléhaly velení USA, existuje úsilí o co nejširší spektrum účastnících se zemí (princip univerzality) a o co nejmenší účast velmocí.

---

⁶⁹ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005, s. 140.

4. Měly by být nestranné (nikoli neutrální, neboť chrání určité základní normy a hodnoty, které jsou stanoveny v čl. 1 a 2 Charty OSN) a nepřihlížet k právům či nárokům některé ze stran konfliktu. Nestrannost současně není totožná s nečinností. Mírové mise musí svůj mandát naplňovat přesně, nezaujatě a bez zastrašování či upřednostňování jednoho z protivníků. Žádná ze stran konfliktu by na základě působení mírové mise neměla nespravedlivě získat výhody.

5. Řízení a kontrola je svěřena generálnímu tajemníkovi OSN a jemu podřízeným orgánům v rámci sekretariátu (především DPKO = Department of Peacekeeping Operations, Oddělení operací na udržování míru)⁷⁰.

Operace na udržení míru druhé generace definuje Waisová jako operace, jež mají multidimenzionální a dynamický charakter. Jejich transformace proběhla přibližně v druhé polovině osmdesátých let dvacátého století v souvislosti s oslabováním bipolární konfrontace a revitalizací činnosti Rady bezpečnosti OSN. Tyto mise se již neomezují pouze na pozorování situace monitorování příměří. Jsou vystavěny na myšlence strukturální prevence a vědomí důležitosti politického i společenského řešení příčin konfliktu. Komplex úkolů, jež vykonávají, zahrnuje monitorování příměří, oddělení bojujících, pomoc při hledání přijatelného řešení pro strany konfliktu. Dále zahrnují například obnovu infrastruktury státu, ekonomického i politického systému a pomoc rozvoje společnosti a národního smíření. Nedílnou součástí je rovněž účast civilistů (především policistů), kteří se soustředí na stabilizaci společnosti a postkonfliktní rekonstrukci. Mezi mise druhé generace patří mise UNTAG v Namibii či UNTAC v Kambodži⁷¹.

Úkoly a mandáty OUM druhé generace byly nesmírně náročné na splnění. V období po skončení studené války se začíná měnit charakter misí na udržení míru do té podoby, jak ji známe dnes. Mise tohoto období již patří do třetí generace peacekeepingu, také masivního. Daleko více dochází k navazování partnerství s nevládními organizacemi, jež by měly zabezpečit především oblast humanitárních služeb. Na poli nyní nestojí pouze jednotky vyslané Radou bezpečnosti OSN, ale další smluvní partneři, jež se musí vzájemně dohodnout na rozsahu působnosti a zvážit vlastní komparativní výhody. Jak bylo řečeno v kapitole třetí (Aktéři), velmi často dochází k vzájemnému

---

⁷⁰ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005, s. 139-140.

⁷¹ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005, s. 140.

napadání a jakési soutěži mezi civilními a vojenskými jednotkami na území sporu⁷². Mise třetí generace jsou rovněž vedeny snahou omezit ztráty ve vlastních řadách i ztráty civilního obyvatelstva a stabilizovat společnosti a státy postižené konfliktem. Mírové mise třetí generace mají robustní rozsah. Nejznámější mise třetí generace jsou operace UNPROFOR a na ně navazující IFOR a SFOR v bývalé Jugoslávii a UNAMIR ve Rwandě⁷³.

4.2 Důvody umístění OUM

4.2.1 Zajištění bezpečnosti

Zajištění kolektivní a individuální bezpečnosti před vnějšími i vnitřními vojenskými, politickými, ekonomickými, sociálními, kulturními a environmentálními hrozbami je nutnou podmínkou stabilizace jakéhokoli postkonfliktního prostředí i rozvoje dalších rekonstrukčních programů, které přispívají k rozvoji společnosti a nenásilnému řešení konfliktů⁷⁴. První fáze zabezpečení:

- Dohled nad příměřím a odsun ozbrojených složek, zajistit bezpečné podmínky pro pomocný personál,
- Vynucení mírových dohod, přičemž dochází k monitorování jednotlivých stran konfliktu,
- Ochrana hranic, zabránění pašování zbraní, dohled nad zákazem pašování zboží (přírodní zdroje, drogy), předejít obchodování s lidmi, regulovat imigraci a emigraci
- Zajistit svobodu pohybu bezpečnostních složek a humanitárních organizací, volný pohyb civilistů a mezinárodních pozorovatelů, zajistit kontrolní stanoviště pro vojenské jednotky
- Zajištění kontroly v místech vstupu do země – letiště, vzdušný prostor, pozemní a námořní navigace
- Zabezpečit zranitelnou složku populace (uprchlíky, postižené, ženy, děti), zajistit humanitární pomoc a přístup bezpečnostních složek do míst jako uprchlické tábory, určit zóny ochrany,

---

⁷² *Provincial Reconstruction Teams (PRTs): An analysis of their contribution to security in Afghanistan* [online]. Oxford : Oxford Brookes University, 2003 [cit. 12. února 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.institute-for-afghan-studies.org/Contributions/Projects/Watkins-PRTs/chapter_1.htm>.

⁷³ WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005, s. 142.

⁷⁴ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 102.

- Zajistit zlikvidování nepoužitého výbušného materiálu, pomocí detekce min zabezpečit odminování území,
- Zabezpečení infrastruktury ohrožené nálety a zásahy (letiště, elektrárny, telekomunikace, banky, mosty, nemocnice, zásobníky vody, potrubí),
- Vyhledat, zabezpečit a sčezit zásoby jaderného a chemického materiálu, zajistit vojenské vybavení a způsoby komunikace
- Chránit a sčezit strategicky velmi důležité instituce (vládní budovy, soudní budovy),
- Identifikovat role, plány a strategie národních ozbrojených složek a armád,
- Naplánovat reorganizaci a transformaci policejních sil, uspořádat nový nábor do složek či zabezpečit dodatečný výcvik⁷⁵.

Velmi důležitou složkou zajištění bezpečnosti je tzv. DDR proces (Disarmament, Demobilization and Reintegration) – proces odzbrojení, demobilizace a znovuzačlenění bývalých vojáků do společnosti hraje jednu z nejdůležitějších rolí v celém procesu postkonfliktní rekonstrukce. Selhání či naopak úspěch celého DDR procesu může ovlivnit dlouhodobý průběh budování nové společnosti. Odzbrojení a demobilizace jsou procesy, kdy se má z dlouhodobého hlediska zabránit bývalým vojákům, ozbrojeným skupinám či povstalcům v přístupu ke zbraním, omezit státní bezpečnostní složky a napomoci bývalým vojákům a povstalcům v návratu do normálního života⁷⁶.

V druhé fázi vytváření bezpečného prostředí v procesu postkonfliktní rekonstrukce dochází k ustavení a kontrole demilitarizovaných zón, nárazníkových pásem, oddělení obyvatelstva od vojáků i k dalšímu rozvoji opatření pro budování důvěry. Ve třetí, konečné fázi, dochází ke stahování mezinárodních sil a k definitivnímu přesunu povinností a pravomocí zajišťovat vnější a vnitřní suverenitu na domácí bezpečnostní složky – armádu a policii – a k přesunu donucovacích nástrojů na domácí instituce. Zajišťováno je i pokračování reintegrace bývalých bojovníků do společnosti a bezpečný a volný pohyb osob a zboží po celém postkonfliktním území⁷⁷.

⁷⁵ *Postconflict Reconstruction: Task Framework* [online]. 2002 [cit. 2011-02-22]. A point project by CSIS and the Association of the US Army (AUSA), s.4-8. Dostupný z WWW: <<http://www.csis.org/media/isis/pubs/framework.pdf>>.

⁷⁶ BALL, N., VAN DE GOOR, L. *Disarmament, Demobilization and Reintegration: Mapping Issues, Dilemmas and Guiding Principles* [online]. 2002 [cit. 2011-02-22]. Netherlands Institute of International Relations Clingendael, Conflict Research Unit. Dostupný z WWW: <[http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/HVAN-6UFGQR/\\$file/cling-ddr-aug2006.pdf?openelement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/HVAN-6UFGQR/$file/cling-ddr-aug2006.pdf?openelement)> .

⁷⁷ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 104-105.

4.2.2 Vládnutí a politická účast

Moderní stát, v dnešním slova smyslu, je schopen zajistit svým občanům svobodu projevu, slova, pohybu, shromažďování, ale také účast na politickém životě. V případě, že jsou tyto charakteristiky nějakým způsobem popřeny či dokonce neexistují v daném státě, můžeme hovořit o slabém státě. Šárka Waisová uvádí, že slabým státem je takový, v němž političtí aktéři a vládcí vzdali veškeré snažení ve prospěch obyvatel státu, takový stát není schopen produkovat dostatečné množství veřejných statků, nebo neexistují státní instituce, jež by potvrdily existenci státu jako moderního či demokratického⁷⁸.

Jestliže takovýto stát navíc čelí autonomním vládcům, jež jsou podporováni svými loajálními druhy, díky nimž je neustále v popředí zájmu na úkor práv a svobod obyvatel, dochází k vnitřnímu rozpadu státu, kdy se panovník přestává zajímat o fungování státu a veškerá moc a energie je soustředěna na jeho osobu. Instituce přestávají plnit svou funkci a dochází k devastaci institucionální sítě včetně armády a policie. V takovém případě může dojít ke zvratu a situace se vyhroť v ozbrojený konflikt. V tuto chvíli můžeme hovořit o tzv. rozpadlém státě (failed state), kdy je zapotřebí činitele zvenčí, aby napomohl situaci dovést do zdárného konce⁷⁹.

Podle Rámce postkonfliktní rekonstrukce probíhá obnova vládních a státních struktur následovně:

- Stanovení postupu na národní, regionální a místní úrovni, kdy dochází k reprezentaci zájmu občanů,
- Zajistit ústavodárnou komisi,
- Konzultovat s domácími aktéry založení dočasné vlády,
- Zajistit pravidla a také časový harmonogram pro dočasnou vládu,
- Identifikovat potřeby hlavních vládních funkcí,
- Určit strukturu a patřičnou velikost služeb pro občany kvůli zjištění budoucích potřeb,
- Restrukturalizovat systém důchodů a mezd,
- Znovuobnovit a restrukturalizovat nábor pracovníků jak do státních struktur, tak zajistit vytvoření nových pracovních míst,

---

⁷⁸ WAISOVÁ, Š. Jedna velikost nesedí všem: K čemu všemu vede aplikace neoliberálního konceptu vládnutí ve slabých státech? In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 55-57.

⁷⁹ WAISOVÁ, Š. Jedna velikost nesedí všem: K čemu všemu vede aplikace neoliberálního konceptu vládnutí ve slabých státech? In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 57-67.

- Zabezpečit základy právního systému, určit metody reprezentace a participace,
- Určit rozsah a míru decentralizace na základě předem zjištěných faktů,
- Identifikovat místní kapacity a potřeby pro institucionální rozvoj,
- Zabránit korupci v zatím velmi slabých institucích,
- Zajistit vznik politických stran, obnovit jejich systém,
- Možnost pro občany využívat všech prostředků institucí,
- Zabezpečit korektní přenos informací a svobodná média⁸⁰.

V následující podkapitole si představíme typické představitele misí první generace peacekeepingu, misi UNEF I, a v další pak misi UNTAC a UNAMIC, jež jsou zástupci peacekeepingu druhé generace.

4.3 Mise UNEF I 1956-1967

První mise OSN ustanovená prvním mimořádným zasedáním Valného shromáždění, jež se konalo od 1. do 10. listopadu 1956. Hlavní posláním mise a mandát bylo zabezpečit a dohlížet na zastavení válečných akcí, včetně stažení ozbrojených sil Francie, Izraele a Spojeného království z egyptského území a poté měla působit jako nárazník mezi egyptskými a izraelskými silami a poskytovat nestranný dohled nad příměřím⁸¹.

Podstatou konfliktu bylo egyptské znárodnění Společnosti Suezský průplav (the Suez Canal Company), jež se uskutečnilo v červenci roku 1956. Znárodnění se událo naproti protestům Francie a Spojeného království. 13. října téhož roku přijala Rada bezpečnosti rezoluci, stanovující určité zásady pro provoz kanálu. Během rozhovorů o tomto problému ale vypukl konflikt právě v oblasti Suez. 29. října 1956 zahájily izraelské síly útok na Egypt a obsadily Sinaj a postupovaly takto až k pásmu Gazy. O několik dní později již přistávala první letadla s britskými a francouzskými vojáky. Rada bezpečnosti začala o problému jednat 31. října, ale žádné rozhodnutí nemohlo být přijato kvůli vetu Francie a Spojeného království, jež odmítaly, aby byla nasazena jakákoli skupina vojáků pod hlavičkou OSN. Záležitost byla proto předána k projednání Valnému shromáždění. Valné shromáždění vyzvalo Francii a Spojené království nejen

⁸⁰ *Postconflict Reconstruction: Task Framework*[online]. 2002 [cit. 2011-02-22]. A point project by CSIS and the Association of the US Army (AUSA), s. 17-20. Dostupný z WWW: <<http://www.csis.org/media/isis/pubs/framework.pdf>>.

⁸¹ *UNEF Mission* [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unefI_mandate.html>

ke stažení vojsk, ale byla ustavena první mise na podporu míru s názvem UNEF (United Nation's Emergency Force)⁸².

Před samotným schválením mise UNEF a jejího nasazení do postižené oblasti se všechny zainteresované strany snažily zamezit schválení prohlášení Valného shromáždění. Během desetidenního vyjednávání se pokoušelo jak Spojené království, Francie, tak Izrael o neustálé znesnadňování situace. Šlo o hlasování proti, tajné výsadky britských a francouzských vojáků do nestřežených oblastí kolem průplavu, komplikování situace diplomatickými roztržkami přímo v budově Valného shromáždění⁸³.

Šlo o vůbec první operaci ne donucovacího charakteru, ale peacekeepingového. Jednotky byly sice ozbrojeny, ale zbraně mohli použít pouze v případě ohrožení vlastní bezpečnosti a v sebeobraně. Hlavním úkolem bylo pouze dohlížet nad odsunem vojsk a jednotek Izraele, Francie a Spojeného království. Jednotky OSN zakotvily na území Egypta se souhlasem egyptské vlády a působily zde jako nárazníkové pásmo v demarkační oblasti mezi Izraelem a Egyptem. Jednotky rovněž střežily pásmo Gazy, kde udržovaly situaci v poklidu⁸⁴.

Velitelé jednotek UNEF byli vybráni z bývalých účastníků organizace UNTSO (United Nation's Truce Supervision Organization), jež střežila situaci na Blízkém východě již od roku 1948⁸⁵. Mise UNEF volně navázala na zkušenosti UNTSO, jež měla více méně pozorovací vlastnosti. V tu dobu se podařilo generálnímu tajemníkovi Dagu Hammarskjöldovi jednat s vládami potenciálních zúčastněných států. Od nich očekával pomoc při sestavení jednotek⁸⁶.

Klíčovou zásadou pro umístění a fungování UNEF, a později všech ostatních misí, byl souhlas hostitelské, tedy v tomto případě egyptské vlády. Ještě před samotným vstupem jednotek mise UNEF na území Egypta však jednala egyptská vláda o základních vlastnostech a především síle jednotek UNEF.

Misi ustanovila rezoluce Valného shromáždění 1001 (ES - I). Na základě této rezoluce byl Valným shromážděním ustaven Poradní výbor složený z Brazílie, Kanady, Srí Lanky, Kolumbie, Indie, Norska a Pakistánu a pověřil generálního tajemníka funkcí

---

⁸² *UNEF Mission* [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unef1backgr1.html>>.

⁸³ WANNER, J. *Bitva o Suez. Studená válka, druhý arabsko-izraelský konflikt a britsko-francouzská intervence v Egyptě*. Praha : Nakladatelství Libri, 2006, s. 399-420.

⁸⁴ *UNEF Mission* [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unef1backgr2.html>>.

⁸⁵ *UNTSO Mission* [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/untso/>>.

⁸⁶ BELLAMY, A., et. al. *Understanding peacekeeping*. Cambridge : Polity Press, 2010, s. 182.

hlavního dozorce mise, jež schvaluje mandát, veškeré změny v rezolucích či určuje personální obsazení jednotek mise. Tyto a další pravomoce vykonává tajemník se souhlasem a po konzultaci s Poradním výborem. OSN musela rovněž ujistit egyptskou vládu o nestrannosti vůči zájmům Egypta, přičemž jí byl dán souhlas Egypta s obsazením lokality kolem Suezského průplavu a tudíž povolení ke střežení egyptské strany průplavu. Několik výměn názorů mezi egyptským prezidentem Násirem a generálním tajemníkem Hammarskjöldem potvrdilo hlavní záměr mise a to dosažení stažení jednotek Francie, Spojeného království a Izraele z oblastí kolem Suezského průplavu a posléze stažení samotné mise UNEF. Další dohoda se týkala vynětí znovuotevření Suezského průplavu z působnosti jednotek UNEF. Z hlediska národnostního složení byly z účasti v misích vyňaty státy, jež by mohly mít z geografického či politického hlediska zájmy na území pásma Gazy a Suezského průplavu⁸⁷.

Kolem 5. listopadu 1956 odpověděly na výzvu OSN Kanada, Kolumbie, Dánsko, Finsko, Norsko, Pákistán a Švédsko. Následující dny přislíbili pomoc a účast na misi Afgánistán, Brazílie, Barma, Srí Lanka, Čile, Československo, Ekvádor, Etiopie, Indonésie, Írán, Laos, Nový Zéland, Peru, Filipíny, Rumunsko a Jugoslávie. Spojené státy americké nabídly zajištění přepravních prostředků jako lodí, letadel a obrněných vozů a Itálie dala k dispozici letiště v Neapoli, odkud byly vypravovány letouny s proviantem a samotnými účastníky mise UNEF. Ti měli být dopraveni na letiště v Káhiře. Švýcarská vláda, jako neutrální subjekt, přišla s návrhem uhrazení převážné většiny prostředků na přepravu pro jednotky, jež zajišťovala společnost SwissAir⁸⁸. Mise byla ustavena z jednotek států Brazílie, Kanady, Jugoslávie, Dánska, Indie, Norska a Švédska. Po konzultacích se zúčastněnými členskými zeměmi byl stanoven počet vojáků celé mise UNEF na 6 tisíc mužů. 15. listopadu 1956 dorazily do Egypta první členové mise. V té době již byla v Egyptě přítomna skupina členů UNTSO, jež připravovali po stránce technické i administrativní prostor pro misi UNEF⁸⁹.

Před samotným začátkem mise bylo důležité pro vedení mise UNEF jak se zachovají vojska Spojeného království a Francie, na nichž záviselo ustavení či zrušení mise UNEF. Reakce jednotek Francie a Spojeného království na sebe nenechaly dlouho čekat, kdy ještě v listopadu roku 1956 oznámili velitelé britsko-

---

⁸⁷ *UNEF Mission* [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unef1backgr2.html>>.

⁸⁸ WANNER, J. *Bitva o Suez. Studená válka, druhý arabsko-izraelský konflikt a britsko-francouzská intervence v Egyptě*. Praha : Nakladatelství Libri, 2006, s. 465-467.

⁸⁹ BELLAMY, A., et. al. *Understanding peacekeeping*. Cambridge : Polity Press, 2010, s. 182.

francouzských vojsk svůj odsun, přičemž francouzská vojska byla do konce roku 1956 stažena ze 2/3 a britská úplně. Postoj Britů a Francouzů byl ovlivněn do jisté míry i očekáváním, jak se zachová OSN. Tedy zda misi zahájí či ne. Zatímco stažení britsko-francouzských vojsk trvalo pouhé 2 měsíce, Izrael nemínil měnit nic na svém postoji⁹⁰.

Jelikož byl v té době Suezský průplav uzavřen, byla to také jedna z podmínek izraelské vlády co se týká stažení jejích vojsk. Trvala na znovuotevření průplavu jako podmínku za stažení svých jednotek. To ze strategického hlediska nebylo možné. Věci nepomáhal ani strach Izraelců, že generální tajemník jedná v této věci příliš proarabsky⁹¹.

24. listopadu byla přijata rezoluce 1120 (XI), jež stvrzovala mandát jednotek OSN a podle níž měl generální tajemník povinnost vést další jednání s izraelskou vládou o stažení jednotek. V té době se nechal slyšet izraelský ministerský předseda, že *„území jež je nyní v demarkační linii mezi Egyptem a Izraelem má pro izraelskou politiku značnou váhu, ale rozhodnutí OSN ne. Proto odmítám jakékoli ustavení jednotek OSN na území Izraele.“* Nedlouho na to, začala ovšem izraelská vláda stahovat své jednotky. Dne 14. ledna 1957 informovala izraelská vláda o stažení jednotek s výjimkou území Šarm aš Šajch a to z důvodu zabezpečení volného pohybu v Arabském zálivu a v úžině Tirana. Tato jednání trvala téměř 2 měsíce, kdy se konečně v březnu téhož roku dohodli velitelé všech jednotek na stažení vojsk Izraele a implikaci jednotek UNEF do oblastí působení izraelské armády pro dočasnou kontrolu pásma příměří. Ke konečnému stažení jednotek Izraele došlo 8. března 1957 v odpoledních hodinách. Po stažení jednotek Spojeného království, Francie a Izraele, došlo k rozmístění jednotek UNEF v oblastech Pásma Gazy (březen 1957), Šarm aš Šajch (březen 1957) a zabezpečení demarkační linie mezi Egyptem a Izraelem (březen 1957 - květen 1967)⁹².

Mandát mise UNEF skončil v květnu 1967, kdy začala propukát válka mezi Egyptem a Izraelí, tzv. Šestidenní válka. Egypťská vláda trvala na stažení jednotek UNEF, generální tajemník se však pokoušel přesvědčit prezidenta Násila o povolení pokračování mise. To se ale ukázalo jako nevhodné. Na místa jednotek UNEF začaly proudit egyptské jednotky a obsazovat jejich území. Při těchto akcích bylo zabito několik příslušníků jednotek UNEF. Z tohoto hlediska je patrné, že mise UNEF, jako

⁹⁰ *UNEF Mission* [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unef1backgr2.html>>.

⁹¹ WANNER, J. *Bitva o Suez. Studená válka, druhý arabsko-izraelský konflikt a britsko-francouzská intervence v Egyptě*. Praha : Nakladatelství Libri, 2006, s. 480-484.

⁹² *UNEF Mission* [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unef1backgr2.html>>.

vůbec první mise první generace peacekeepingu, položila základní kámen pro mise následující a to svým charakterem, kdy bylo od tohoto okamžiku důležité, pro rozmístění jakékoli další mise OSN, aby hostitelská země potvrdila souhlas s rozmístěním jednotek OSN na svém území⁹³.

4.4 Mise UNAMIC (1991-1992), Mise UNTAC (1992-1993)

Moderní Kambodžské dějiny jsou z velké části ovlivněny koloniální politikou Francie. Kambodža byla od roku 1887 součástí Francouzské Indočíny (oficiální název zněl Indočínská unie – l'Union générale indochinoise). Po skončení druhé světové války, během které byla Kambodža okupována Japonci, se stala tzv. přidruženým státem Francouzské unie. Roku 1949 sice Francie uznala nezávislost Kambodži, ale pouze v rámci této unie. „Skutečná“ nezávislost byla vyhlášena až po odchodu Francouzů v roce 1953⁹⁴.

Koncem roku 1953 získala Kambodža po odchodu francouzských jednotek ze země nezávislost. Hlava země, princ Norodom Sihanuk, sice dlouhá léta hlasitě prosazoval neutralitu Kambodže, ale zároveň umožnil v 60. letech vietnamským komunistickým jednotkám operovat z tajných základů v Kambodži proti Američanům a jihovietnamským jednotkám. To vedlo proamericky orientovaného pravicového kambodžského generála Lon Nola 17. března 1970 k provedení státního převratu a o pár měsíců později i ke zrušení monarchie a vyhlášení republiky. Lon Nol se pokusil zlikvidovat vietnamskou přítomnost v zemi především s pomocí bezohledného amerického bombardování, které těžce postihovalo „více než vietnamské bojovníky, místní obyvatelstvo“⁹⁵.

Generál Lon Nol vládl v zemi do roku 1975, kdy se k moci dostali Rudí Khmérové. Lon Nol viděl ve vyhlášení republiky jedinou šanci, jak stabilizovat situaci v zemi, na kterou doléhala tíha vietnamské války⁹⁶. 17. dubna 1975 vstoupili Rudí Khmérové do hlavního města Phnompenhu. Kambodžská republika byl v zápětí přejmenována na Demokratickou Kampučiu. Převážně náctiletí, nigramotní a zfanatizovaní vojáci Rudých Khmerů zlikvidovali během několika měsíců pod

---

⁹³ HILL, S. M., MALIK, S. P. *Peacekeeping and the United Nations*. Vermont : Dartmouth Publishing Company, 1996, s. 33-34.

⁹⁴ ŽENÍŠEK, M. Kambodža z perspektivy fenoménu failed states. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 265-266.

⁹⁵ MAREK, J. Krvavé mise OSN. Modré barety v pasti mezinárodní politiky. Praha: Nakladatelství XYZ, 2010, s. 67,

⁹⁶ ŽENÍŠEK, M. Kambodža z perspektivy fenoménu failed states. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s 266-267.

vedením svého vůdce Pol Pota až jednu čtvrtinu kambodžského obyvatelstva. Systematicky byli vražděni nejprve přívrženci generála Lon Nola, jehož samotného zachránil útek do Spojených států amerických. Cizinci byli vyhnáni ze země a v rámci ideologie, která vnímala obyvatele měst jako nepřátele, bylo pod záminkou hrozby amerického bombardování evakuováno a rozmístěno třímilionové hlavní město po venkově. Cílem vlády Rudých Khmerů bylo vytvořit zemi otroků bez přítomnosti inteligence a situace se dostala až tak daleko, že negramotní Kambodžané udávali jako zrádce Kampučie každého kdo by jen nosil brýle či barevné oblečení jako znak svobodomyšlného jednání. V zemi zavládl teror, kdy byla porušena i instituce rodiny tím, že byly děti již ve velmi útlém věku odebírány rodičům a převychovávány ve vraždící monstra v táborech po celé zemi⁹⁷.

Vládu Rudých Khmérů ukončila po více než čtyřletém vyvražďování národa vietnamská invaze uskutečněná v prosinci 1978. Do čela země vietnamské jednotky pomohly dosadit své spojence často z řad bývalých polpotovců, jako byl obratný politický manipulátor, bývalý buddhistický mnich a mladý velitel Rudých Khmérů Hun Sen, který zběhl z hnutí v létě 1977. Rudé Khméry před zánikem hnutí zachránila masivní podpora Číny, novou vládu držely nad vodou vietnamské jednotky a podpora Sovětského svazu a dalších socialistických zemí, zatímco síly kolem prince Sihanuka by nepřežily bez zahraniční pomoci z USA, Francie a Singapuru. Rozvrácená a zubožená Kambodža tak zůstala nadále ve vleku ničivé občanské války. Již v roce 1982 sice uspořádala OSN v New Yorku konferenci o Kambodži s návrhem plánu, který zahrnoval uzavření příměří, odchod vietnamských jednotek ze země a uspořádání svobodných voleb pod kontrolou OSN, doba k tomu však tehdy ještě nebyla zralá⁹⁸.

V roce 1988 pozval generální tajemník OSN svého zvláštního vyslance na cestu do jihovýchodní Asie, kde mělo proběhnout posouzení situace a návrh řešení kambodžské straně na vytvoření nezávislé a neutrální Kambodži. První rozhovory proběhly v lednu 1988 v Jakartě, kde po úvodních debatách návrh vyslanec OSN a generální tajemník řešení situace v Kambodži. Řešení situace a vedení rozhovorů, jež trvalo více než rok, se ujaly vlády Indonésie a Francie. Po víc než ročním vyjednávání vše vyvrcholilo podepsáním Pařížských mírových dohod, jež obsahovaly samotnou Pařížskou mírovou dohodu, Dohodu o návrhu řešení situace v Kambodži, Ustavení nezávislosti, neutrality, neporušitelnosti, suverenity a územní celistvosti Kambodži,

---

⁹⁷ ŽENÍŠEK, M. Kambodža z perspektivy fenoménu failed states. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s 266-268.

⁹⁸ MAREK, J. Krvavé mise OSN. Modré barevy v pasti mezinárodní politiky. Praha : Nakladatelství XYZ, 2010, s. 69-70.

Deklaraci o rehabilitaci a rekonstrukci Kambodži, Dohoda o ukončení přijímání pomoci čtyřmi kambodžskými ozbrojenými frakcemi, Odzbrojení a reintegrace kambodžských vojsk. Dále bylo rozhodnuto ve věci propuštění kambodžských politických vězňů, stažení vojsk a jednotek cizích států a mocností z území Kambodže a byla určena správa těchto kroků dle teritoriálního určení. Bylo zapotřebí a cílem OSN vytvořit v zemi neutrální politické prostředí, jež by bylo schopno podpořit konání prvních nezávislých voleb pod dohledem OSN. Další oblasti, jež měla OSN vzít pod svou kontrolu byla oblast ekonomická, oblast veřejného bezpečí, obrany, infrastruktury a zahraničních vztahů. Rovněž byla z moci OSN založena tzv. Nejvyšší národní rada (Supreme National Council), která dohlížela na transformaci Kambodži a měla být jakousi první institucí v této zubožené zemi⁹⁹.

V roce 1991 začalo OSN zakládat a personálně obsazovat novou misi UNAMIC (United Nations Advance Mission in Cambodia). Jejím hlavním posláním měl být výcvik civilního obyvatelstva Kambodže ve věci vyhledávání a rozpoznávání střeliva, zbraní, nášlapných min. Jednotky UNAMIC měly zabezpečit bezpečnost civilního obyvatelstva právě díky odstranění výbušnin. Mise UNAMIC byla oficiálně uvedena v platnost rezolucí Rady bezpečnosti č. 717 (1991) 16. října 1991. Hlavním úkolem a cílem mise UNAMIC bylo připravit půdu pro další misi pod velením OSN. V prosinci byla misi UNAMIC rozšířena působnost na znovuzačlenění bojovníků a převzetí ochrany nad uprchlíky, jež se vraceli zpět do své země. Přechodně ustavená vláda Kambodžského státu (The Government of the State of Cambodia) se v lednu 1992 střetla se Stranou Demokratické Kampučie. Při tomto střetu asistovala jednotka UNAMIC a snažila se násilí mírnit. Jelikož byla ale dle nařízení rezoluce 717 (1991) spíše monitorovací misí, nemohla tedy použít zbraně a i díky její zranitelnosti na ni byl proveden útok¹⁰⁰.

Dne 19. února 1992 předložil generální tajemník Radě bezpečnosti prováděcí plán pro misi UNTAC (United Nations Transitional Authority in Cambodia) a následně předložil rovněž údaje o administrativním a finančním zajištění aspektů mise. Podle rezoluce 745 (1992) z 28. února, byla mise UNTAC zřízena Radou bezpečnosti na dobu delší než 18 měsíců. Mezitím začala mise UNAMIC ukončovat svůj mandát a veškeré úkoly jež zastávala volně přecházely pod působnost mise UNTAC.

---

⁹⁹ HILL, S. M., MALIK, S. P. *Peacekeeping and the United Nations*. Vermont : Dartmouth Publishing Company, 1996, s. 74-75.

¹⁰⁰ UNAMIC Mission [online]. 2003 [cit. 2011-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamicbackgr.html>>.

Počáteční fáze mise UNTAC, tedy její nasazení, započalo 15. března 1992¹⁰¹. Primárním úkolem mise UNTAC bylo zajistit neutrální prostředí pro svobodu a spravedlivé volby do ústavodárného shromáždění. Tyto úkoly se u žádné z předešlých misí OSN neobjevovaly. Existovaly dvě hlavní oblasti, v nichž se angažovala mise jako celek. Armádní složka měla za úkol monitorovat příměří mezi frakcemi a dohlížet a kontrolovat odzbrojení a usídlení frakcí. V tomto období také přešla oblast kambodžské administrativy do působnosti UNTACu, tudíž byl minimalizován dopad podjatosti, úplatkářství a nelegitimnosti na volební proces. Pro zajištění politického prostředí, bylo nutné zajistit především bezpečnost a to na základě vynutitelnosti práva, jež misi UNTAC svěřila Pařížská mírová dohoda. Frakce se musely podrobit autoritě mise UNTAC a tolerovat její přítomnost a vliv na veškeré dění v zemi¹⁰².

Přívrženci a členové Rudých Khmérů nebyli spokojeni s mandátem OSN v zemi a s její činností. Napětí vrcholilo v období, kdy mělo dojít k prvním svobodným volbám od pádu Rudých Khmérů. Kambodžská politická strana vedla velmi negativní a násilnou volební kampaň vůči svým voličům, ale především vůči protivníkům z jiných politických frakcí. Nezřídko se stávalo, že se před budovami politických seskupení udály masakry jejich přívrženců a tedy odpůrců Kambodžské politické strany. Tato politika násilí utvrzovala kambodžské obyvatelstvo v podpoře jednotek UNTAC, pod jejichž velením se nechali dovést až k samotným volbám a plně jim svěřili veškerá svá práva. Věřili totiž, že mír a zlepšená situace je dílem právě jednotek UNTAC a tak v prvních volbách na jaře roku 1993 podpořili Roajalistickou stranu vedenou princem Norodomem Ranariddhem, potomkem krále Sihanuka. Mandát mise UNTAC tímto skončil a tak se jednotky na základy rozoluce 717 (1992) musely neprodleně připravit na stažení veškerého personálu. Těsně po odchodu jednotek UNTAC však byla strana prince Ranariddha odsunuta na druhou kolej, přičemž vládly v zemi 2 vlády najednou. Vedle Roajalistů navíc Kambodžská strana v čele s lídrem Hun Senem, jež se velmi brzy zbavil svého soka a upevnil tak svou pozici. Khméřský teror opět započal¹⁰³.

---

¹⁰¹ HILL, S. M., MALIK, S. P. *Peacekeeping and the United Nations*. Vermont : Dartmouth Publishing Company, 1996, s. 75.

¹⁰² MERCIADES, M. *Peacekeeping and Legitimacy: Lessons from Cambodia and Somalia*. *International Peacekeeping*, Vol. 12, No. 2, Summer 2005, s. 205 – 219.

¹⁰³ MERCIADES, M. *Peacekeeping and Legitimacy: Lessons from Cambodia and Somalia*. *International Peacekeeping*, Vol. 12, No. 2, Summer 2005, s. 205 – 219.

5 PŘÍPADOVÁ STUDIE: BOSNA A HERCEGOVINA

5.1 Bosna a Hercegovina před občanskou válkou v Jugoslávii

Dne 2. prosince 1945 vyhlásil prezident Tito Federativní lidovou republiku Jugoslávie, jejíž součástí byla jako jedna ze šesti republik také Bosna a Hercegovina. Nový stát byl založen na systému vlády jedné strany. Islámu se oficiálně bránilo, ale od roku 1968 se na bosenské Muslimy pohlíželo jako na etnickou skupinu. Přibližně od konce 80. let 20. století nahradily komunistickou stranu v Bosně tři politické strany: bosensko-muslimská Strana demokratické akce („Bosňáci“) Aliji Izetbegoviće chtěla zachovat Bosnu; bosensko-chorvatské Chorvatské demokratické společenství Bosny a Hercegoviny (HDZBiH) usilovalo po únoru 1992 o odštěpení Bosny a její připojení k Chorvatsku; a bosensko-srbská Srbská demokratická strana (SDS) Radovana Karadžiće plánovala odštěpení Bosny a její připojení k Srbsku¹⁰⁴.

Demokratizace Jugoslávie, symbolizovaná zejména odmítnutím vedoucí úlohy Svazu komunistů v Jugoslávii a dalších monopolních prokomunistických organizací a uspořádáním soutěživých voleb v roce 1990 ve všech republikách se však nemohla vyhnout ani Bosna a Hercegovina. Právě parlamentní volby v roce 1990 jsou považovány za přelom ve vnitropolitickém vývoji Bosny a Hercegoviny a současně spouštěcím mechanismem „eskalovaného konfliktu etnonacionalistických elit“. Volby se uskutečnily ve třech kolech v listopadu a prosinci roku 1990 a zvítězila v nich SDA s 38% hlasů, deklarující se jako reprezentant muslimkého obyvatelstva Bosny; na druhém místě skončila SDS s 24% hlasů jako reprezentant bosenských Srbů, na třetím pak HDZBiH se 14% hlasů. Politicky soutěživé volby na jedné straně odstranily komunistické elementy, na straně druhé vytvořila etnicky rozdělený parlament¹⁰⁵.

V prosinci téhož roku se stal Izetbegović prezidentem a zároveň vůdcem koaliční vlády SDA – SDS - HDZBiH. V září následujícího roku však Karadžić vyhlásil bosensko-srbskou autonomii a zajistil intervenci Jugoslávské lidové armády, jež měla chránit bosenské Srby. Poté, co Chorvatsko oznámilo samostatnost, si prezident Izetbegović nepřál pobývat již nadále v Srby ovládané zemi. Vyhlásil proto národní referendum, jež požadovalo nezávislost Bosny. Dne 3. března 1992 oznámil prezident

¹⁰⁴ MIKULAN, K., THOMAS, N. *Válka v Jugoslávii. Bosna, Kosovo a Makedonie 1992 – 2001*. Praha : Grada Publishing, 2008, s.3.

¹⁰⁵ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s 105-106.

Izetbegović vznik Republiky Bosna a Hercegovina. Na jaře 1991 v Bosně žilo 4 354 911 obyvatel: 44% tvořili bosenští Muslimové, 31% bosenští Srbové, 17% bosenští Chorvaté, s 8% další menšiny. Ze 109 bosenských oblastí bylo 28 majoritně bosensko-muslimských, 31 bosensko-srbských, 14 bosensko-chorvatských a 36 oblastí většinu nemělo. Původně se v Bosně hovořilo srbochorvatsky, ale nyní, když se rozštěpila do několika celků, se zde mluví třemi jazyky: srbsky (píše se azbukou), chorvatsky a bosensky (píše se latinkou)¹⁰⁶.

5.2 Válka v Bosně a Hercegovině

Po odtržení Chorvatska, které provázal konflikt s tamní srbskou menšinou, již zřejmě nešlo vypuknutí války v Bosně zabránit. Záměry tří bosenských národů se v roce 1991 dostaly do otevřeného sporu. Ze subjektivního pohledu se přitom jejich parciální zájmy zdály naprosto oprávněné. Po rozpadu komunistické Jugoslávie a vyhlášení samostatnosti Republiky Bosna a Hercegovina zůstali zdejší Srbové a Chorvaté proti své vůli oddělení od svých národních celků a usilovali, aby se co možná největší část Bosny přičlenila k jejich mateřským státům¹⁰⁷.

Rezolucí Rady bezpečnosti č. 713 (1991) bylo nařízeno embargo na proliferaci zbraní do Jugoslávie a z ní. Paralelně s propuknutím války v Jugoslávii, vznikla na půdě OSN nová rezoluce zakládající misi UNPROFOR (United Nations PROtection FORces). Mandát mise spadl pod rezoluci 721 (1991). Působíště bylo stanoveno pro Chorvatsko, Makedonii, Černou Horu, Bosnu a Hercegovinu a v neposlední řadě rovněž pro Slovinsko¹⁰⁸.

Hlavním symbolem války v Bosně se stalo obléhání Sarajeva (od 5. dubna 1992 do 12. října 1995). V době obléhání bylo celé město obklíčeno bosenskoserbskými silami, vyjma koridoru jednotek OSN, který vedl přes sarajevské mezinárodní letiště¹⁰⁹.

Navzdory tomu, že byl původní mandát mise UNPROFOR vztažen více na státy jako Chorvatsko, Černá Hora a Slovinsko, bylo rozmístěno přibližně 100 vojenských pozorovatelů mise UNPROFOR do Bosny a Hercegoviny. Díky situaci, v níž se Bosna ocitla, rozhodl generální tajemník o posílení již stávající jednotky v Bosně a navýšil její počet na 140 pozorovatelů. Naproti snahám mise UNPROFOR, generálního tajemníka

---

¹⁰⁶ MIKULAN, K., THOMAS, N. *Válka v Jugoslávii. Bosna, Kosovo a Makedonie 1992 – 2001*. Praha : Grada Publishing, 2008, s. 3-4.

¹⁰⁷ *Operace IFOR*. Praha : Ministerstvo obrany České republiky, 1997, s. 8.

¹⁰⁸ *UNPROFOR Mission* [online]. 1996 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unprof_b.htm>.

¹⁰⁹ MAREK, J. *Krvavé mise OSN. Modré barety v pasti mezinárodní politiky*. Praha : Nakladatelství XYZ, 2010, s.84.

a Evropského společenství, jež se snažili zabránit propuknutí násilí, došlo v květnu roku 1992 k rozohnění situace mezi bosensko-muslimskými a bosensko-chorvatskými skupinami na straně jedné a bosensko-srbskými na straně druhé. Postupně však bylo díky sílícímu nebezpečí staženo několik skupin pozorovatelů, přičemž byla zachována původní skupina 100 členů jednotky¹¹⁰.

Hlavním úkolem jednotek UNPROFOR na území Bosny a Hercegoviny bylo sřežit mezinárodní letiště v Sarajevu, jež poskytovalo přistávací plochu pro letadla Červeného kříže zásobující okupovaná a odříznutá města. Jednotky UNPROFOR však čelily neplánovaným situacím už jen proto, že byly nasazeny jako peacekeepingové, tedy lehce vyzbrojené. Jednotky rovněž zabezpečovaly dopravu humanitárního a zdravotnického materiálu¹¹¹.

Rezolucí Rady bezpečnosti č. 781 (1992) byla ustavena nad Bosnou a Hercegovinou bezletová zóna. Přelom nastává ve chvíli kdy jsou pod velením UNPROFOR vytvořeny tzv. „bezpečné zóny“. Po několika prvních měsících bojů se podařilo bosensko-srbským jednotkám obsadit více než 70% území a spolu s jednotkami bosensko-chorvatskými tvořily velmi kompaktní celek, do něž téměř nebylo možné proniknout. Zbytek tvořilo několik enkláv s muslimskou populací, jež se soustředily u měst Bihać, Tuzla, Goražde, Žepa, Srebrenica a Sarajevo, hlavní město. Od jednotek se očekávalo, že budou pomáhat všem oblastem. Stávalo se ovšem, že byly na cestě do „bezpečných zón“ zajaty ozbrojenými milicemi bosenských Srbů nebo bosenských Chorvatů a jako jednotky peacekeepingu nemohly okamžitě použít zbraně. Ve srovnání s jednotkami útočníka byly navíc špatně vybaveny. Jednotky OSN se navíc velmi často staly štítem, jež využívala bosenská vláda při útocích na bosenské Srby.

Kamenem úrazu jednotek UNPROFOR byla jejich nedostatečná personální síla. Mise se navíc potýkala s finančními problémy, kdy se výdaje pohybovaly výše než příjmy a tudíž OSN odmítla poslat větší počet vojáků do válečných ale i bezpečných zón. UNPROFOR byla ustavena jako mír udržující operace. Paradoxně byla ale umístěna v místě, kde nebylo možné udržovat mír, jež neexistoval. Jednotky navíc nebyly dostatečně vybaveny. Vyslanci OSN navíc odmítli změnit statut mise UNPROFOR z mise udržující mír na misi mír tvořící (peacemaking)¹¹².

---

¹¹⁰ UNPROFOR Mission [online]. 1996 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unprof_b.htm>.

¹¹¹ *The United Nations and Conflict resolution*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007, s. 12.

¹¹² *The United Nations and Conflict resolution*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007, s. 14-18.

Omezení letového provozu nad Bosnou v období 3. července 1992 až 31. ledna 1993 bylo velmi úspěšné, neboť bylo přepraveno na 2476 letounů s celkem 27 460 tunami potravin, léků a humanitárního materiálu. I přes všechna opatření nebyl vzdušný prostor ušetřen útoků, náletů cizích letadel a byl rovněž poznamenán neochotou bosensko-srbských letounů spolupracovat ve věci bezletové zóny s UNPROFOR. 16. března 1993 oznámil generální tajemník shození 3 bomb na vesnice na východ od Srebrenici. Bylo to vůbec poprvé od vytvoření bezletové zóny nad Bosnou. Pozorovatelé mise nebyli schopni identifikovat původ letadel, jež nálet podnikly. Podezření padlo na bosensko-srbské vzdušné jednotky, jež byly donuceny vysvětlit situaci i samotný útok. Přesto se podařilo od vytvoření bezletového prostoru nad Bosnou identifikovat kolem 3300 letů, jejichž výskyt nebyl očekáván v rámci humanitární pomoci ani jako přepravní lety pro jednotky organizací působících na území Bosny a Hercegoviny¹¹³.

V roce 1994 došlo k jedné z nejhorších obranných akcí ve vzdušném prostoru nad Bosnou, kdy bylo identifikováno několik letounů nepřátelských armád a NATO, jako spolupracující organizace OSN, dostala rozkaz vykonat likvidaci nepřátelských letounů. Podle informací velitelů bojových letek, jež letouny sestřelovaly, mělo jít o letouny nesoucí bomby, jež měly být shozeny v oblasti Goražde¹¹⁴.

V roce 1993 informoval Vysoký představitel OSN pro uprchlíky o novém fenoménu války v Bosně. Ve své zprávě uvedl, že denně zemře v oblastech po celé Bosně na 40 civilistů. Příčiny úmrtí nejsou zabití palnou zbraní či zabití některou z nepřátelských armád, ale smrt hladem, vyčerpáním či zimou při hledání úkrytu. 17. dubna 1993 byla podepsána smlouva, jež zabezpečuje demilitarizaci Srebrenici. Nedlouho na to byly do Srebrenici vypraveny jednotky, jež měly za úkol likvidaci střelného materiálu a výbušnin. Po této „vyčišťovací“ akci byla Srebrenica poskytnuta jako „bezpečnostní zóna“ pro civilisty a byla zaručena její bezpečnost tím, že ji měly střežit jednotky UNPROFOR. V období nedlouho po demilitarizaci Srebrenici, navázaly na tuto akci další města jako Sarajevo, Tuzla, Žepa, Goražde, Bihać a jejich blízké okolí. Na základě dohod, jež vytvořily tyto „bezpečnostní zóny“ musely jednotky bosensko-srbské armády oblast neprodleně opustit¹¹⁵.

---

¹¹³ *The United Nations and Conflict resolution*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007, s.18-19.

¹¹⁴ *UNPROFOR Mission* [online]. 1996 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unprof_b.htm>.

¹¹⁵ *UNPROFOR Mission* [online]. 1996 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unprof_b.htm>.

Na základě rezoluce 838 (1993) byly rozmístěny jednotky OSN podél hranic Bosny a Hercegoviny. Vznikly tedy nejen jednotky, jež přímo střežily hranice proti pašování, proliferaci zbraní, vstupu cizích jednotek na území Bosny, ale také jednotky pozorovacího charakteru, jež o situaci podávaly zprávu generálnímu tajemníkovi¹¹⁶.

V březnu roku 1994 došlo k napadení města Goražde, jež měla od roku 1993 statut bezpečnostní zóny. Napadení provedly bosensko-srbské jednotky pod vedením generála Mladiće. Podle prohlášení vydaného organizací NATO ve spolupráci s OSN musely jednotky bosensko-srbské armády opustit město a držet své pozice minimálně 20 km od města. Díky této akci nabyly operace UNPROFOR v tomto městě opět nového rozměru a to udržování demilitarizované zóny kolem Goražde¹¹⁷.

V srpnu a září 1994 se situace v celé Bosně zhoršovala. Nejhorší situace byla v Sarajevu, kde došlo k útokům na civilní obyvatelstvo a kdy bosensko-srbské jednotky zatarasily průchod humanitárních jednotek do postižené oblasti a odřízli tak přísun základních potravin a léků. Další boje probíhaly v Goražde, Maglaji, Tramilu, Bugojnem, Srebrenici a Tuzle. Rezolucí 941 (1994) bylo ustaveno stažení jednotek bosensko-srbské armády ze Sarajeva a umožněn, za dohledu jednotek NATO a OSN, volný průjezd vozů Červeného kříže a zajištění životů civilistů¹¹⁸.

11. července zaútočila Vojska srbské republiky na Srebrenici. Odpor jí nekladla ani armáda Bosny a Hercegoviny ani jednotka nizozemských vojáků nasazená v rámci akcí NATO. Při masakru bylo zavražděno více než 7000 civilistů, bosenským Muslimů. Tento počin vynesl generálu Mladićovi mezinárodní odsouzení, jemuž doposud uniká. V Grabovači, nedaleko Moštaru, zabila armáda Bosny a Hercegoviny 35 bosensko-chorvatských civilistů, následně sáhla bosensko-chorvatská armáda k represáliím, když v Moštaru zničila proslulý osmanský Starý most¹¹⁹.

Válka provázená mimo jiné etnickými čistkami, které v konečném důsledku znamenaly vytvoření výrazně etnicky „čistých“ regionů (jak Republiky srbské, tak i většiny kantonů v rámci Federace), byla tedy ukončena teprve po nátlaku USA na válčící strany.

---

¹¹⁶ MIKULAN, K., THOMAS, N. *Válka v Jugoslávii. Bosna, Kosovo a Makedonie 1992 – 2001*. Praha : Grada Publishing, 2008, s. 26.

¹¹⁷ UNPROFOR Mission [online]. 1996 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unprof_b.htm>.

¹¹⁸ MIKULAN, K., THOMAS, N. *Válka v Jugoslávii. Bosna, Kosovo a Makedonie 1992 – 2001*. Praha : Grada Publishing, 2008, s. 20-25.

¹¹⁹ MIKULAN, K., THOMAS, N. *Válka v Jugoslávii. Bosna, Kosovo a Makedonie 1992 – 2001*. Praha : Grada Publishing, 2008, s. 24-30.

21. listopadu 1995 akceptovali bosensko-hercegovinský prezident A. Izetbegović, chorvatský prezident F. Tudjman a jugoslávský prezident S. Milošević pod dohledem prezidenta USA Billa Clintona Daytonskou dohodu, jež byla následně 14. prosince 1995 všemi politiky signována v Paříži¹²⁰.

5.3 Politický systém v Bosně a Hercegovině po Daytonské dohodě

Daytonská mírová dohoda ustavila Bosnu a Hercegovinu jako specifický (kon)federativní útvar, jenž až dosud zůstává mezinárodním protektorátem. Země byla rozdělena na dvě samosprávné Jednotky (Federace Bosny a Hercegoviny, resp. Republika srbská) a nezávislý Distrikt Brčko, jenž je spravován oběma Jednotkami; ve skutečnosti je však dosud nadzorován orgány protektora, jímž je Úřad vysokého komisaře Bosny a Hercegoviny. Jednotky z nichž Muslimy a Chorvaty ovládaná Federace Bosny a Hercegoviny (dále jen BaH) tvoří 51% teritoria BaH, Republika srbská pak 49% území, jsou dosud separovány demilitarizovanou zónou, širokou 4 kilometry a dlouhou 1030 kilometrů¹²¹.

Z hlediska vymezení kompetencí mezi entity a celostátní instituce došlo k dohodě, že k pravomocem státu bude patřit: zahraniční politika, zahraničně-hospodářská politika, celní politika, monetární politika, financování institucí a mezinárodních závazků Bosny a Hercegoviny, imigrační a azylová politika, vztahy s Interpolem v boji proti zločinu, vytvoření a fungování společných a mezinárodních komunikačních prostředků, dohled nad vzdušným prostorem země. Nejvýznamnějším aspektem byla skutečnost převedení ostatních pravomocí pod jednotlivé entity, čímž získaly faktickou převahu nad státními institucemi¹²².

Třetí článek Ústavy BaH, jež je jako příloha (č.4) mírové dohody z Daytonu oktrojovaná, říká, že z rozhodnutí Jednotek mohou být celobosenské kompetence rozšířeny. Na základní kompetence (kon)federálních exekutivních i legislativních struktur považuje Ústava ty, jež směřují k uchování svrchovanosti, územní celistvosti, politické nezávislosti a mezinárodní subjektivity státu. Takové ustanovení naznačuje, že skutečnými nositeli kompetencí jsou Jednotky; odsud můžeme odvozovat, že BaH je spíše konfederativním útvarem než federací. Problematickým bodem takového výkladu je fakt, že skutečné kompetence jsou dosud

¹²⁰ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 108.

¹²¹ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 108.

¹²² KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3, s. 327.

ponechány na straně Jednotek, zatímco celostátní orgány jsou chápány jako odvozené a druhotné¹²³.

Každá z bosenských entit si schválila vlastní ústavy (Ústava FbaH a Ústava RS), které dále vymezily působnost orgánů entit tak, aby nebyly v rozporu s celostátní ústavou. Spornou otázkou v Daytonské mírové smlouvě zůstalo území severobosenského městečka Brčko, které si nárokovaly obě bosenské entity. Spor byl vyřešen tak, že městečko Brčko a přilehlé území byly v roce 1999 vyhlášeny zvláštním distriktem mimo obě entity. V podaytonském politickém systému BaH lze rozlišit několik úrovní politických institucí: celostátní, instituce entit, kantonální instituce (pouze FbaH) a instituce na lokální úrovni¹²⁴.

5.3.1 Celostátní instituce

Hlavu státu tvoří kolektivní předsednictvo Bosny a Hercegoviny, v němž zasedají tři členové, kteří zastupují konstitutivní národy Bosny a Hercegoviny, tedy Bosňák, Srb a Chorvat. Mandát předsednictva je čtyřletý. V čele předsednictva stojí předsedající, jehož mandát je osmiměsíční a v této funkci se členové kolektivní hlavy státu střídají. Srbský člen Předsednictva je volen voliči Republiky srbské. Ten kandidát, který v Republice získá nejvíce hlasů, se stává srbským členem kolektivní hlavy státu. Zbývají dva členové se na území Federace BaH taktéž volí relativně většinovým způsobem. Voliči z Federace mají na výběr zvolit si chorvatského či bosňáckého kandidáta, ale vybrat si mohou pouze jednoho z nich. Členy Předsednictva se stávají kandidáti, kteří obdrží nejvíce hlasů, mezi chorvatskými a bosňáckými uchazeči o post v kolektivní hlavě státu¹²⁵.

Současný předsedající je Nebojša Radmanović za Srby, Željko Komšić za Chorvaty a Bakir Izetbegović za Bosňáky¹²⁶.

Mezi pravomoci Předsednictva patří zahraniční politika Bosny a Hercegoviny, jmenování velvyslanců a dalších zástupců země v zahraničí, reprezentace země na mezinárodní scéně a další.

Druhým orgánem celostátní exekutivy je vláda Bosny a Hercegoviny, tedy Rada ministrů. V jejím čele stojí předsedající (předseda vlády), kterého na tento post navrhuje

---

¹²³ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 110 - 111.

¹²⁴ KASUM, D. Politický systém podaytonské Bosny a Hercegoviny. *Mezinárodní politika*, 2005, č. 11, s. 12.

¹²⁵ KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3, s. 331.

¹²⁶ *Chronologie Předsednictví BiH* [online]. 2011 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.predsjedninstvobih.ba/hron/?cid=74,1,1>>.

Předsednictvo BaH a ve funkci jej schvaluje Poslanecká sněmovna BaH. Jeho mandát je totožný s mandátem celostátního parlamentu. Předsedající po získání důvěry navrhuje jednotlivé ministry, schvalované Poslaneckou sněmovnou. V současné době má Rada ministrů devět ministerstev: ministerstvo financí, ministerstvo zahraničních věcí, ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo bezpečnosti, ministerstvo obrany, ministerstvo zahraničního obchodu a hospodářských vztahů, ministerstvo pro lidská práva a uprchlíky, ministerstvo pro občanské záležitosti, ministerstvo komunikací a dopravy¹²⁷. Předsedajícím je v současnosti Nikola Špirić¹²⁸.

Parlamentní shromáždění BaH je další institucí jež vykonává zákonodárnou moc. Dolní komoru představuje Poslanecká sněmovna. Zasedá v ní 42 poslanců, keré ze dvou třetin volí voliči FbaH a jednu třetinu poslanců voliči RS. Mandát poslanecké sněmovny je čtyřletý. Současný mandát Poslanecké sněmovny vzešel z voleb v roce 2002 (totéž platí pro ostatní Parlamentní tělesa v BaH). Nejsilnější politickou stranou ve sněmovně je bosňácká Strana demokratické akce (SDA) s 10 poslanci, Srbská demokratická strana (SDS) představuje s 5 poslanci nejsilnější srbskou stranu a rovněž tak je s pěti poslanci nejsilnějším chorvatským uskupením Koalice Chorvatské demokratické společnosti (HDZ) – Křesťanští demokraté DK. Horní komoru Parlamentního shromáždění představuje Sněmovna lidu, kterou tvoří tři pětičlenné kluby: klub bosňáckého, srbského a chorvatského národa. Mandát Sněmovny lidu je čtyřletý. Deset delegátů sněmovny je delegováno Národním shromážděním RS¹²⁹.

Horní komoru parlamentu představuje Sněmovna lidu, v níž zasedají v jednotlivých klubech delegáti tří konstitutivních národů Bosny a Hercegoviny (5 Bosňáků, 5 Srbů a 5 Chorvatů). Deset delegátů je voleno Sněmovnou lidu Federace Bosny a Hercegoviny, přičemž 5 bosňáckých delegátů volí bosňácký klub a 5 chorvatských delegátů volí chorvatský klub. Zbýlých 5 srbských delegátů je voleno Národním shromážděním Republiky srbské¹³⁰.

Soudní moc v BaH vykonává Ústavní soud a Soud BaH. Ústavní soud je složen z devíti soudců. Čtyři soudce volí Poslanecká sněmovna FbaH, dva Národní shromáždění RS, tři předseda Evropského soudu pro lidská práva.

---

¹²⁷ KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3, s. 332.

¹²⁸ *Rozhodnutí o jmenování Rady ministrů BiH* [online]. 2011 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.predsjedninstvobih.ba/saop/1/?cid=11546,2,1>>

¹²⁹ KASUM, D. Politický systém podaytonské Bosny a Hercegoviny. *Mezinárodní politika*, 2005, č. 11, s. 12.

¹³⁰ KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3, s. 333.

Federace BaH a RS mají své vlastní soudní soustavy, v jejichž čele stojí Ústavní soud a Nejvyšší soud FBaH¹³¹.

5.3.2 Instituce Federace Bosny a Hercegoviny

Bosňácko-chorvatská FBaH vznikla na základě Washingtonské smlouvy z roku 1994. Federace představuje jednu ze dvou bosenských entit, jež se skládá z deseti kantonů (z 5 bosňáckých, 3 chorvatských a 2 smíšených bosňácko-chorvatských). Na základě rozdělených dle entit je FBaH rozdělena do deseti územněsprávních jednotek, čili kantonů. Pět kantonů je bosňáckých (Sarajevo kanton, Bosansko-podrinjski kanton, Tuzlanski kanton, Zeničko-dobojski kanton, Unsko-sanski kanton), tři chorvatské (Livanjski kanton, Zapadohercegovački kanton a Posavski kanton) a dva kantony smíšené bosňácko-chorvatské (Strednjobosanski kanton a Hercegovčkoneretvanski kanton). Jednotlivé kantony mají svá vlastní parlamentní tělesa, ve kterých zasedá 20-35 poslanců na základě počtu obyvatelstva kantonu. V čele stojí prezidenti, které volí kantonální parlamenty. Nejnižšími územními celky FBaH jsou okresy (općina). Celkem je jich ve Federaci 74 z celkových 137 bosensko-hercegovinských okresů¹³².

Předsednictvo a vláda FBaH představují moc výkonnou. Předsednictvo FBaH je složené z prezidenta a dvou viceprezidentů federace, kteří jsou voleni na společné schůzi obou komor federálního parlamentu. Členové Předsednictva nejsou voleni jednotlivě, ale na společné kandidátce. Současným prezidentem federace je Normana Krišto¹³³. Mandát Předsednictva Federace je čtyřletý. Jeho role je reprezentativní. Mezi pravomoci prezidenta Federace patří mj. jmenování soudců Ústavního soudu FBaH, soudců nižších instancí a ombudsmana Federace.

Předsednictvo FBaH navrhuje předsedu vlády, kterého ve funkci schvaluje Poslanecká sněmovna Federace. Odvolat vládu může Předsednictvo nebo většina poslanců v obou komorách parlamentu. Vládu tvoří její předseda a 16 ministrů, přičemž platí že Bosňáci obsazují 8 ministerstev, Chorvaté 5, a Srbové 3 ministerstva. Z řad ministrů se vybírají vicepremiéři tak, aby v čele vlády byly zastoupeny všechny tři bosensko-hercegovinské národy.

Zákonodárnou moc ve Federaci vykonává dvoukomorový parlament, složený

¹³¹ KASUM, D. Politický systém podaytonské Bosny a Hercegoviny. *Mezinárodní politika*, 2005, č. 11, s.13

¹³² KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3, s. 335.

¹³³ *Government of the Federation of BiH* [online]. 2010 [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.fbihvlada.gov.ba/english/index.php>>.

ze dvou komor podobně jako parlament celostátní. Pro schválení zákona je třeba získat podporu obou komor. V případě ústavního zákona je nutné obdržet 2/3 většinu poslanců v dolní komoře a prostou většinu v horní komoře, přičemž ta musí zahrnovat většinu bosňáckých, srbských a chorvatských delegátů¹³⁴.

Horní komora parlamentu, Sněmovna lidu, sestává z celkem 58 delegátů, jež jsou rozděleni do čtyř klubů, přičemž každý klub má 17 zástupců, tedy: Bosňáci, Chorvaté a Srbové a 7 míst zůstává pro ostatní delegáty. Delegáty do jejich funkcí volí kantonální zákonodárna tělesa proporcčně podle počtu obyvatel. Jsou voleni na 4 roky¹³⁵.

Poslanecká sněmovna FBaH představuje dolní komoru parlamentu, ve kterém zasedá 98 poslanců, přičemž 73 je voleno poměrným volebním systémem ve 12 vícemandátových obvodech a zbytek (25) představují kompenzační mandáty. Každý z konstitučních národů musí dle volebního zákona obsadit minimálně 4 poslanecká křesla v dolní komoře, tudíž kandidáti na poslanecké posty z méně zastoupeného národa jsou upřednostňováni při přerozdělování kompenzačních mandátů. Mandát poslanecké sněmovny je čtyřletý¹³⁶.

5.3.3 Instituce Republiky Srbské

Republika Srbská představuje druhou entitu BaH obývanou převážně srbským obyvatelstvem. Na rozdíl od FBaH zde neexistuje žádná forma vyšších územněsprávních celků, jako jsou federální kantony.

Zákonodárnou moc v RS vykonává dvoukomorový parlament. V dolní komoře, kterou představuje Národní shromáždění, zasedá 83 poslanců volených na čtyři roky. Poslanci Národního shromáždění volí delegáty do druhé komory parlamentu RS, Rady národů. Celkově v Radě národů zasedá 28 delegátů (po osmi delegátech z řad tří konstitutivních národů a čtyři z řad menšin).

Předsednictvo a vláda představují exekutivu RS. Tříčlenné Předsednictvo (prezident a dva viceprezidenti) je voleno v přímých volbách voliči srbské entity. Současným prezidentem je Boris Tadić¹³⁷. Vládu RS tvoří předseda vlády a 16 ministrů (8 Srbů, 5 Bosňáků a 3 Chorvaté). Poté, co je zvoleno Národní shromáždění, navrhuje prezident RS nově zvoleného shromáždění kandidáta na funkci předsedy vlády, kterému

¹³⁴ KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3, s. 334.

¹³⁵ KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3, s. 335.

¹³⁶ KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3, s. 334.

¹³⁷ *President of the Republic of Serbia* [online]. 2010 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.predsednik.rs/mwc/default.asp?c=100000&g=20061005141211&lng=eng&hs1=0>> .

Národní shromáždění vyslovuje důvěru. Současným předsedou vlády RS je Mirko Cvetkovic^{138, 139}.

5.4 Aktéři a charakter poskonfliktní rekonstrukce

Klíčovým aktérem postkonfliktní stabilizace a rekonstrukce BaH bylo a dosud je mezinárodní společenství. Připomeňme si, že BaH byla stabilizována v období, kdy již OSN a další aktéři mezinárodních vztahů učinili jistou zkušenost s prevencí zhroucení státu v postbipolárním světě, která ovšem nebyla zcela pozitivní a vnesla do úvah o postkonfliktní rekonstrukci spíše zmatek a nejistotu. Oficiální postkonfliktní management v BaH tvořily na počátku čtyři civilní a jedna vojenská mezinárodní organizace. Touto vojenskou organizací byly Implementační síly vedené NATO (IFOR, celkem 60 tisíc vojáků ze 45 zemí), které nahradily kritizované jednotky OSN UNPROFOR, které mimo jiné nezabrány masakru ve Srebrenici. V roce 1998 byla mise IFOR transformována ve Stabilizační síly (SFOR) představované na počátku 36 tisíci vojáky¹⁴⁰. Mise SFOR vznikla v prosinci 1996, kdy OSN pověřila rezolucí 1088 NATO sestavením a pokračováním mise. Úkolem těchto misí byl dohled nad implementací povinností vyplývajících z Daytonské mírové dohody¹⁴¹.

Čtyřmi mezinárodními civilními organizacemi, jež se od počátku podílejí na implementaci Daytonské a Pařížské dohody, jsou Úřad vysokého představitele (Office of High Representative, OHR), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Úkolové policejní síly OSN v BaH (International Police Task Forces, IPTF) a Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY)¹⁴².

Nejvýznamnější z těchto organizací je OHR, který v situaci poměrně častého zablokování rozhodovacích mechanismů v BaH – zejména v důsledku zabránění majorizace jednoho z etnik – přebírá rozhodování; současně disponuje právem veta na rozhodnutí politických institucí federace, jednotek i kantonů a je tedy garantem implementace Daytonské mírové dohody. OBSE se angažuje zejména v přípravě a monitoringu voleb a dodržování lidských práv. IPTF zajišťuje fungování policejních sborů včetně naboru policistů se zvláštním zřetelem na zajištění etnické vyváženosti.

---

¹³⁸ *Members of the Government. Serbian Government* [online]. 2004 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.srbija.gov.rs/vlada/sastav.php>>.

¹³⁹ KASUM, D. Politický systém podaytonské Bosny a Hercegoviny. *Mezinárodní politika*, 2005, č. 11, s. 13-14.

¹⁴⁰ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 113.

¹⁴¹ *Operace SFOR*. Praha : Ministerstvo obrany České republiky, 1998. s. 3.

¹⁴² CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 113.

Poslední instituce – ICTY - slouží k prošetřování a potrestání válečných zločinů v průběhu válek na území bývalé Jugoslávie včetně BaH¹⁴³.

Vidíme tedy, že OHR a další mezinárodní organizace dosud tvoří základní pilíř k implementaci mírových dohod i stabilizaci vládnutí v BaH. Vzhledem k výrazné segregaci jednotlivých etnických komunit i teritoriálně-politických celků na etnickém principu a politice obstrukce ze strany politických elit sehrává OHR a další mezinárodní organizace dvojroli mediátora i instituce, jíž náleží definitivní rozhodnutí; v tomto směru je BaH dosud mezinárodním protektorátem¹⁴⁴.

---

¹⁴³ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 113 - 114.

¹⁴⁴ CABADA, L. Rozpad a budování státu: Případová studie Bosny a Hercegoviny. In WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 114 - 115.

ZÁVĚR

Postkonfliktní rekonstrukce, především oblast peacekeepingu, se jednoznačně stává oblastí, s níž se bude společnost setkávat čím dál častěji. Situace, v níž se ocitl nyní Blízký východ a africké státy, nás přesvědčují o potřebnosti subjektů, jež budou zabezpečovat tuto novou problematiku a oblast.

Na příkladech misí UNEF, UNAMIC, UNTAC a UNPROFOR, a následnou institucionální rekonstrukci Bosny a Hercegoviny, jsme si ukázali rozdílnosti ve vnímání, v generačním rozdělení postkonfliktní rekonstrukce, ale také rozdílnosti pojmání vytváření míru. Na straně jedné jsou mírové jednotky spásou pro civilní obyvatelstvo, ať již se vzpamatovává, jako v případě Kambodži, z politického teroru, či se jedná o vojenskou operaci na ochranu území jako v misi UNEF. Organizace a jednotky, jednající ve smyslu obnovy státu mají v každém případě nelehkou úlohu a to obstát a dostat svého cíle. Ne vždy se tomu tak stalo. Ilustračním příkladem je mise UNPROFOR, kde i přes jednotky OSN nasazené v lokalitě, došlo k několika rozsáhlým masakrům na mnoha místech Bosny a Hercegoviny.

Postkonfliktní rekonstrukce je proces velmi zdlouhavý, s různými způsoby dosahování daného cíle různými nástroji. Systémy, národy a státy, jež jsou ve fázi poválečné obnovy, budou moci rozdíly, či pokroky, zaznamenat až za několik let.

Současná podoba postkonfliktní rekonstrukce je velmi různorodá. A možná i to je jeden z důvodů proč některé z operací selhávají už ve svém počátku. Bude proto jistě zapotřebí další evoluce přístupů a metodik na vytváření ještě efektivnějších nástrojů a systémů, jež by byly schopny zabezpečit stoprocentní úspěch misí. Tato myšlenka je ovšem utopií v dnešním systému a uspořádání světa, jež není homogenní a tudíž budou organizace a spolky, snažící se o nastolení míru a stabilizaci situace, čelit nepochopení a odmítání ze strany domorodých obyvatel. Oblast ustavení míru v rozvrácené a poničené zemi je zatím natolik nová a mladá, že bude nutné nechat zároveň postižené národy, či ty jimž hrozí kolaps, aby byly dány na pospas svému vlastnímu vnitřnímu vývoji.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BELLAMY, A., et. al. *Understanding peacekeeping*. Cambridge : Polity Press, 2010. 405 s. ISBN 978-0-7456-4185-0.
2. BUREŠ, O. Operace OSN na udržení míru. 1.vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 200 s. ISBN 978-80-244-1810-0.
3. BURTON, J.W. Conflict Resolution and Prevention, Vol. 1. Basingstoke: Macmillan dle BUREŠ, O.(ed.) : *Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 103 s. ISBN 978-80-7380-142-7.
4. DEBRIX, F. Re-envisioning Peacekeeping. The United Nations and the Mobilization of Ideology. 1.vyd. USA-Minnesota : The University of Minnesota Press, 1999. 279 s. ISBN 0-8166-3237-5.
5. DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s, 2007. 343 s. ISBN 978-80-89708-32-4
6. HILL, S.M., MALIK, P.S. *Peacekeeping and The United Nations*. 1.vyd. Vermont : Dartmouth Publishing Company, 1996. 267 s. ISBN 1-85521-620-5.
7. MAREK, J. Krvavé mise OSN. Modré barety v pasti mezinárodní politiky. Praha : Nakladatelství XYZ, 2010. 363 s. ISBN 978-80-7388-437-6.
8. MIKULAN, K., THOMAS, N. *Válka v Jugoslávii. Bosna, Kosovo a Makedonie 1992 – 2001*. Praha : Grada Publishing, 2008. 64 s. ISBN 978-80-247-2375-4.
9. NÁLEVKA, V. *Světová politika ve 20. století (I.)*. 1.vyd. Praha : Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000. 270 s. ISBN 80-902261-4-0.
10. *Operace IFOR*. Praha : Ministerstvo obrany České republiky, 1997. 93 s. ISBN 80-86-049-12-4.
11. *Operace SFOR*. Praha : Ministerstvo obrany České republiky, 1998. 110 s. ISBN 80-86049-80-9
12. PARIS, R. *At War's End. Building Peace After Civil Conflict*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. ISBN 0-521-83412-0 dle WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 182 s. ISBN 978-80-210-4699-3.

13. RATNER, S.R. *The new UN peacekeeping: building peace in lands of conflict after the cold war*. New York : St. Martin's Press, 1995. 322 s. ISBN 0-312-16448-3.
14. ROBERTS, J.M. *Dvacáté století: dějiny světa*. Přel. K. Macáková, H. Řeháková. 1.vyd. Praha : Beta-Dobrovský, 2004. 631 s. ISBN 80-7291-105-8.
15. VAN BAARDA, T. A. A Legal Perspectives of Cooperation between Military and Humanitarian Organization in Peace Support Operations. *International Peacekeeping*, Spring 2001, Vol.8, No.1. ISSN 1353-3312.
16. *The United Nations and Conflict resolution*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007. 83 s. ISBN 978-80-245-1225-9.
17. WAISOVÁ, Š. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 2.vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 174 s. ISBN 80-86898-33-4.
18. WAISOVÁ, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005. 206 s. ISBN 80-7178-390-0.
19. WANNER, J. *Bitva o Suez. Studená válka, druhý arabsko-izraelský konflikt a britsko-francouzská intervence v Egyptě*. Praha : Nakladatelství Libri, 2006. 550 s. ISBN 80-7277-298-8.
20. WAISOVÁ, Š., et. al. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, 295 s. ISBN 978-80-7380-069-7.
21. WAISOVÁ, Š.: *Poválečná obnova a budování míru. Role a strategie mezinárodních nevládních organizací*. 1.vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 181 s. ISBN 978-80-210-4699-3.

Odborná periodika a články

1. AALL, P. NGO, Conflict Management and Peacekeeping. *International Peacekeeping*, Spring 2000, vol. 7, No. 1, s. 125.
2. FRASER, C. Evropská bezpečnostní a obranná politika. Pohled z Komise. *Mezinárodní politika*, 2000, č. 3, str. 8. ISSN 0543-7962.
3. KASUM, D. Politický systém podaytonské Bosny a Hercegoviny. *Mezinárodní politika*, 2005, č. 11. ISSN 0543-7962.
4. KASUM, D. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*, 2006, roč. 8, č. 2 – 3. ISSN 1212-7817.

5. MERCIADES, M. Peacekeeping and Legitimacy: Lessons from Cambodia and Somalia. *International Peacekeeping*, Vol. 12, No. 2, Summer 2005. ISSN 1353-3312.
6. TARDY, T. *The EU and NATO as Peacekeepers. Open Cooperation Versus Implicite Competition*. Helsinky: Finnish Institute for International Affairs, 2006.

Elektronické zdroje

1. BALL, N., VAN DE GOOR, L. *Disarmament, Demobilization and Reintegration: Mapping Issues, Dilemmas and Guiding Principles* [online]. 2002 [cit. 22. února 2011]. Netherlands Institute of International Relations Clingendael, Conflict Research Unit. Dostupný z WWW: <[http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/HVAN-6UFGQR/\\$file/cling-ddr-aug2006.pdf?openelement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/HVAN-6UFGQR/$file/cling-ddr-aug2006.pdf?openelement)> .
2. BOUTRUS-GHALI, B. *An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping* [online]. New York: United Nations, 1992 [cit. 24. října 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/docs/SG/agpeace.html>>.
3. *Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field. Geneva, 12 August 1949*. Geneva : International Committee of the Red Cross, 1949 [cit. 9. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/365?OpenDocument>>.
4. *Charta OSN* [online]. New York: Organizace spojených národů, 1945 [cit. 25. února 2011]. Dostupný z WWW: < <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>.
5. *Charter of Paris for a New Europe*[online]. Paris : OSCE, 1990 [cit. 22. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.osce.org/documents/mcs/1990/11/4045_en.pdf>.
6. *Chronologie Předsednictví BiH* [online]. 2011 [cit. 15. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.predsjednistvobih.ba/hron/?cid=74,1,1>>.
7. *Department of Peacekeeping Operations*. New York: United Nations, 2010 [cit. 24. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficyp/index.shtml>>.

8. *Government of the Federation of BiH* [online]. 2010 [cit. 15. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.fbihvlada.gov.ba/english/index.php>>.
9. HILAIRE, M.: *United Nations Law and Security Council* [online]. Hants : Ashgate Publishing Limited, 2005. [cit. 2. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://books.google.cz/books?id=8m5E_TrIkXEC&printsec=frontcover&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.
10. LÖBERBAUER, H.: *The OSCE system: Institutional design and conflict management i the 21st century*[online]. Norderstedt : GRIN Verlag, 2006 [cit. 23. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://books.google.cz/books?id=jzH-8SV-YckC&printsec=frontcover&dq=OSCE&hl=cs&ei=0x0GTfj9F92P4gadh82VCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=11&ved=0CHIQ6AEwCg#>.
11. *OSCE Mission in Kosovo*[online]. 2010, poslední revize 2.prosince 2010 [cit. 23. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/kosovo/13194.html>>.
12. *Operations of the World Bank* [online]. 2011 [cit. 19. ledna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20103838~menuPK:1697023~pagePK:51123644~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html>>.
13. *Project sof the Word Bank* [online]. 2011 [cit. 19. ledna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20103853~menuPK:1697035~pagePK:51123644~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html>>.
14. *Post-Conflict Fund (PCF)* [online]. 2007 [cit. 19. ledna 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.worldbank.org/oed/gppp/case_studies/social_development/post_conflict.html>.
15. *Postconflict Reconstruction: Task Framework* [online]. 2002 [cit. 22. února 2011]. A point project by CSIS and the Association of the US Army (AUSA), s.4-8. Dostupný z WWW: <<http://www.csis.org/media/csis/pubs/framework.pdf>>.
16. *President of the Republic of Serbia* [online]. 2010 [cit. 3. března 2011]. Dostupný z WWW:

<<http://www.predsednik.rs/mwc/default.asp?c=100000&g=20061005141211&lng=eng&hs1=0>> .

17. *Provincial Reconstruction Teams (PRTs): An analysis of their contribution to security in Afghanistan* [online]. Oxford : Oxford Brookes University. 2003 [cit. 2. prosince 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.institute-for-afghan-studies.org/Contributions/Projects/Watkins-PRTs/chapter_1.htm>.
18. RONZITTI, N.: OSCE Peace-keeping. In BOTHE, M. et al.: *The OSCE in Maintenance of Peace and Security*[online]. Hague: Kluwer Law International, 1997[cit. 22. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://books.google.cz/books?id=dS11Q7oIBzIC&printsec=frontcover&dq=OSCE&hl=cs&ei=0x0GTfj9F92P4gadh82VCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CD8Q6AEwAQ#v=onepage&q=peacekeeping&f=false>.
19. *Rozhodnutí o jmenování Rady ministrů BiH* [online]. 2011 [cit. 15. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.predsjednistvobih.ba/saop/1/?cid=11546,2,1>>.
20. *Members of the Government. Serbian Government* [online]. 2004 [cit. 3. března 2011]. Dostupný z WWW:
21. <<http://www.srbija.gov.rs/vlada/sastav.php>>.
22. *UN System Engagement With NGOs, Civil Society, The Private Sector, And Other Actors*[online]. New York: United Nations, 2005. s 25-27 [cit. 1. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://books.google.cz/books?id=oU16gXHH2DQC&pg=PA25&dq=peacekeeping+NGO&hl=cs&ei=88oETYOSDoyB4Qafm5mNCg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCYQ6AEwAA#v=onepage&q=peacekeeping&f=false>.
23. *UNAMIC Mission* [online]. 2003 [cit. 22. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamicbackgr.html>>.
24. *UNEF Mission* [online]. 2003 [cit. 22. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unef1mandate.html>>.
25. *UNFICYP background*. New York: United Nations, 2010 [cit. 24. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficyp/background.shtml>>.
26. *UNPROFOR Mission* [online]. 1996 [cit. 15. února 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unprof_b.htm>.
27. *UNTSO Mission* [online]. 2003 [cit. 22. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/untso/>>.

28. Zpráva Panelu pro mírové operace OSN (*Brahimi Report*)[online]. New York : United Nations, 2000 [cit. 24. října 2010]. Dostupný z WWW: < <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=681>>.

SEZNAM ZKRATEK

ASEAN - the Association of Southeast Asian Nations
CIMIC - Civil-Military Cooperation
CPC – Conflict Prevention Center
DDR - Disarmament, Demobilization and Reintegration
DPKO – Department of Peacekeeping Operations
DRC – Danish Refugee Council
HDZBiH - Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine
IBRD - International Bank for Reconstruction and Development
ICG – International Crisis Group
ICTJ – International Center for Transnational Justice
ICTY - The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IDA - International Development Association
IFOR – Implementation Force
IMTFS - Integrated Mission Task Forces
IPTF - International Police Task Forces
IRC – International Rescue Committee
MONUC - United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo
NGOs - Non-Governmental Organizations
NPA – Norwegian People’s Aif
OAS – Organizace amerických států
OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OHR – Office of the High Representative
OUM – Operace na udržení míru
PCF – Postconflict Fund
SDA - Stranka Demokratske Akcije
SDS – Srpska Demokratska Stranka
SFOR – Stabilization Force
UNAMIC – The United Nations Advance Mission in Cambodia
UNAMIR - The United Nations Assistance Mission for Rwanda
UNAVEM II - The United Nations Angola Verification Mission II
UNCIP – The United Nations Commission for India and Pakistan

UNDOF – The United Nations Disengagement Observer Force
UNFICYP - The United Nations Peacekeeping Force in Cyprus
UNHCR – The United Nations High Commissioner for Refugees
UNIFIL – The United Nations Interim Force in Lebanon
UNMEE - The United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea
UNMIL - The United Nations Mission in Liberia
UNMOGIP – The United Nations Military Observer Group India Pakistan
UNPROFOR - The United Nations Protection Force
UNSCOB – The United Nations Special Committee on the Balkans
UNTAC - United Nations Transitional Authority in Cambodia
UNTAG - The United Nations Transition Assistance Group
UNTSO - The United Nations Truce Supervision Organization
USAID - United States Agency for International Development

PŘÍLOHY

Příloha č. I – Články VI. A VII. Charty OSN¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ Charta OSN [online]. 1945, poslední revize 24. 3. 2011 [cit. 12. března 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>.

PŘÍLOHA č. I

Kapitoly VI. A VII Charty OSN

KAPITOLA VI

POKOJNÉ ŘEŠENÍ SPORŮ

Článek 33

1. Strany v každém sporu, jehož trvání by mohlo ohrozit udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, budou nejprve usilovat o jeho řešení vyjednáváním, šetřením, zprostředkováním, řízením smířčím, rozhodčím nebo soudním, použitím oblastních orgánů nebo ujednání nebo jinými pokojnými prostředky podle vlastní volby.

2. Rada bezpečnosti, uzná-li to za nutné požádá strany, aby řešily svůj spor takovými prostředky.

Článek 34

Rada bezpečnosti může konat šetření o každém sporu nebo každé situaci, která by mohla vést k mezinárodním třenicím nebo vyvolat spor, aby určila, zda trvání sporu nebo situace by mohlo ohrozit udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Článek 35

1. Každý člen Organizace spojených národů může upozornit Radu bezpečnosti nebo Valné shromáždění na každý spor nebo každou situaci povahy zmíněné v článku 34.

2. Stát, který není členem Organizace spojených národů, může upozornit Radu bezpečnosti nebo Valné shromáždění na každý spor, v němž je stranou, přijme-li napřed pro tento spor závazky pokojného řešení stanovené touto Chartou.

3. Jednání Valného shromáždění ve věcech, na které bylo upozorněno podle tohoto článku, řídí se ustanoveními článků 11 a 12.

Článek 36

1. Rada bezpečnosti může v každém období sporu povahy zmíněné v článku 33 nebo situace obdobné povahy doporučit vhodné řízení nebo způsoby postupu při úpravě.

2. Rada bezpečnosti přihlíží ke každému řízení pro řešení sporu, které strany již přijaly.

3. Činíc doporučení podle tohoto článku, Rada bezpečnosti přihlíží rovněž k tomu, že spory právní povahy by strany měly zpravidla vznášet na Mezinárodní

soudní dvůr podle ustanovení jeho statutu.

Článek 37

1. Nepodaří-li se stranám urovnat spor povahy zmíněné v článku 33 prostředky v něm uvedenými, vznesou jej na Radu bezpečnosti.

2. Má-li Rada bezpečnosti za to, že trvání tohoto sporu by mohlo vskutku ohrozit udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, rozhodne, zda bude jednat podle článku 36, anebo doporučí takové podmínky úpravy, jaké považuje za přiměřené.

Článek 38

Aniž jsou tím dotčena ustanovení článků 33 až 37, Rada bezpečnosti může, žádají-li to všechny strany ve sporu, činit jim doporučení pro pokojné řešení sporu.

KAPITOLA VII

AKCE PŘI OHROŽENÍ MÍRU, PORUŠENÍ MÍRU A ČINECH ÚTOČNÝCH

Článek 39

Rada bezpečnosti určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření budou učiněna podle článku 41 a 42, aby byl udržen nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost.

Článek 40

Aby předešla zhoršení situace, Rada bezpečnosti může, dříve než učiní doporučení nebo rozhodne o opatřeních stanovených v článku 39, vyzvat strany, o které jde, aby splnily taková zatímní opatření, jež považuje za nutná nebo žádoucí. Taková zatímní opatření nejsou na újmu práv, nároků nebo postavení stran, o které jde. Jestliže taková zatímní opatření nebudou splněna, Rada bezpečnosti k tomu náležitě přihlédně.

Článek 41

Rada bezpečnosti může rozhodnout, jakých opatření nezahrnujících užití ozbrojené síly má být použito, aby jejím rozhodnutím bylo dodáno účinnosti, a může vyzvat členy Organizace spojených národů, aby taková opatření provedli. Tato opatření mohou zahrnovat úplné nebo částečné přerušování hospodářských styků, spojů železničních, námořních, leteckých, poštovních, telegrafních, rádiových a jiných, jakož i přerušování styků diplomatických.

Článek 42

Má-li Rada bezpečnosti za to, že by opatření podle článku 41 nedostačovala anebo že se ukázala nedostatečnými, může podniknout takové akce leteckými,

námořními nebo pozemními silami, jaké považuje za nutné k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Takové akce mohou zahrnovat demonstrace, blokádu a jiné operace leteckými, námořními nebo pozemními silami členů Organizace spojených národů.

Článek 43

1. Aby přispěli k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, všichni členové Organizace spojených národů se zavazují, že Radě bezpečnosti na její výzvu a podle zvláštní dohody nebo dohod dají k dispozici ozbrojené síly, pomoc a služby nutné k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, čítajíc v to právo průchodu.

2. Taková dohoda nebo dohody určí počty a druhy sil, stupeň jejich pohotovosti a všeobecné rozmístění i ráz služeb a pomoci, jež mají být poskytnuty.

3. O této dohodě nebo dohodách bude jednáno co nejdříve na podnět Rady bezpečnosti. Uzavře je Rada bezpečnosti se členy nebo skupinami členů Organizace a budou podléhat ratifikaci signatárních států podle jejich ústavních předpisů.

Článek 44

Rozhodne-li se Rada bezpečnosti použít síly, pak dříve než vyzve člena v Radě nezastoupeného, aby poskytl ozbrojené jednotky k splnění závazků převzatých podle článku 43, pozve ho, jestliže si to člen přeje, aby se účastnil rozhodování Rady bezpečnosti o použití kontingentů ozbrojených sil tohoto člena.

Článek 45

Aby Organizace spojených národů mohla provádět naléhavá vojenská opatření, budou členové udržovat okamžitě použitelné národní letecké kontingenty pro sdruženou mezinárodní akci donucovací. Jejich sílu, stupeň pohotovosti a plány pro jejich sdruženou akci určí Rada bezpečnosti za pomoci Vojenského štábního výboru v mezích stanovených zvláštní dohodou nebo dohodami zmíněnými v článku 43.

Článek 46

Plány na použití ozbrojených sil vypracuje Rada bezpečnosti za pomoci Vojenského štábního výboru.

Článek 47

1. Zřizuje se Vojenský štábní výbor, aby radil a pomáhal Radě bezpečnosti ve všech otázkách týkajících se vojenských potřeb Rady bezpečnosti při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, při použití sil jí poskytnutých a jejich velení, úpravě zbrojení a případném odzbrojení.

2. Vojenský štábní výbor se skládá z náčelníků štábů stálých členů Rady bezpečnosti nebo jejich zástupců. Jestliže účinné provádění úkolů vyžaduje, aby se jeho

prací zúčastnil některý člen Organizace spojených národů v něm trvale nezastoupený, vyzve jej výbor k účasti.

3. Vojenský štábní výbor odpovídá pod pravomocí Rady bezpečnosti za strategické řízení všech ozbrojených sil Radě bezpečnosti poskytnutých. Otázky, které se týkají velení těmito silám, budou upraveny později.

4. Vojenský štábní výbor může se zmocněním Rady bezpečnosti a po poradě s příslušnými oblastními orgány zřídit oblastní podvýbory.

Článek 48

1. Akce nutné k provedení rozhodnutí Rady bezpečnosti pro udržení mezinárodního míru a bezpečnosti podnikají všichni nebo někteří členové Organizace spojených národů, jak Rada bezpečnosti určí.

2. Taková rozhodnutí provádějí členové Organizace spojených národů přímo i svou akcí v příslušných mezinárodních organizacích, jichž jsou členy.

Článek 49

Členové Organizace spojených národů se spojí, aby si poskytli vzájemnou pomoc při provádění opatření, o nichž rozhodla Rada bezpečnosti.

Článek 50

Jestliže Rada bezpečnosti podniká preventivní nebo donucovací opatření proti některému státu, pak kterýkoli jiný stát, ať člen či nečlen Organizace spojených národů, jemuž vzejdou z provádění těchto opatření zvláštní hospodářské problémy, má právo poradit se s Radou bezpečnosti o řešení těchto problémů.

Článek 51

Žádné ustanovení této Charty neomezuje, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření učiněná členy při výkonu tohoto práva sebeobrany oznámí se ihned Radě bezpečnosti; nedotýkají se nikterak pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, pokud jde o to, aby kdykoli podle této Charty podnikla takovou akci, jakou považuje za nutnou k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.